ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДУЬЙЛА

№ 12 (4180). | ЕРА, 27 январь, 1966 шу. | Мах 2 кап.

АГИТАТОРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Деррига советски халкъ санна, Нохч - ГІалгІайчен къахьегамхой а Іиубенна къахьегаш бу КПСС XXIII съезда сийлениа накъа бахара. Колхозашка, совхозашка, промышленни предприятешка шерра яьржаш социалистически яхь кердача пятилетка хьалхарчу шера цхьа толамаш кхочушъяра. Цу хьокъехьа доккхий декхараш хьалхашка латт агитаторашна. Царех дерттердараш ю — КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумий решенеш шерра хІафоьйтар уж кхочушъяра хІара къахьегамхо сарцагІвакхари. КПСС ЦК сентябрьски Пленумо белгалдьаьккхад цигахь санна парте чакхъаза лаьрхІа экономически мероприятеш бертача къахьегамхоша хІа а беьйнийта парте решенеш кхочушъяра баххлой, колхозхой, интеллигенци сарцагІа ца йоккхе уж юлан-на кхочашьье вІашгІехьадаргдоахьлага. Цухуьна доккхий декхараш хьалхашка латт агитаторашта — парте тешаме болча гІоичашть.

Дика вІашгІехьбаьккхаб КПСС ЦК мартовски сентябрьски Пленумий исторически документашта пропаганда яра бол Наурски района «Красное Знамя» яхача колхозан парторганизацо. Ухаза эгана хьалха докладаши беседаш ераш боахама специалисташ бо. Цар массаза къамьлеш ду къахьегамхошта хьалхашка боахама хоздектива вахарцара масалаш а кхуьлаш.

Хендам боллаш агитаци хІахьар — производстве хьалха латтачарна карагІдийнарш дІадоьйчар, вай вахаре хІара дениа хьахулаш дола нердадар, дикагІдар производствана юкъедахлар.

Карабулакерча бурун деттача контора мастера А. Мицука кхотаниа ваьабу шийна тІабаьла агитатор болх. Цо межаьаьттаьонта дІаьт шийн йоккха производственни опыт, технически литература тІара керданаш дІадоьйт лалуагІдарашь. Цо беррига бол политически агитаци бузаш дІахьу цо.

Боккха лоархІам болаш ба агитаторана социалистически яхь къахьегамхошта юкъе йоржара бен бола болх. Сунженски, Заводской, Наурски района агитколлективаша цахадаш терко ю коллективашта юкъе шерра социалистически яхь йоржаяра. Шелковской района «Коммунизмага бода некъ» яхача колхоза коллективо шерагара шерата хинал хьалха кхочашьйю нинчахьалхенга юртбоахама продукташ йоккара план. Цу толам баккхара баьдах цаІ да ухана агитационно - массови болх дерттІа вІашгІехьбаьккха хилар. Агитколлектива юкъе болгІаш бола цивкъьестий дийна, шоай гІулакх дика довзаш бо. Ухана хан-ханнахьа арахец къахьегама листокаш, «молнеш», тайп-тайпарча темах агитаторашна беседаш ю. Колхоза массайолча участкашка лакха я производственни дисциплина, къахьегамхоша боккхачу кхетамца кхочашду шоай декхараш. Колхоза партком вахаллаш йоахь ю агитаторий, цаьна хан - ханнахьа семинараш ю. Колхоза гІулакхаш дІадоахийт.

Укх тІехьарча хана Грознера Октябрьски, Ленински районий партейни организацеш дукхагІа терко е яьиний агитаторан хьалархара. ХІана царна юкъе дукхагІа ба коммунисташ, комсомольцаш, айбеннаб цар политически а довзаре а боараш. Политически болха юкъе дикка закъа лоацаш ба Октябрьски, Старопромысловски, Ленински районо предприятий кулгалхой, инженераш, производства новатераш.

Бакъда, хІана духха кхачамболашаре да агитационно - массови балха юкъе. Политически агитаци массаза хилац вахарца вовсеш, хьалам болаш, къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхочашдара уж сарцагІбоахаш.

МалгІобика АТХ агитаторана хамчанахьа яц беседаш, ешаш дІадахаш. Агитационно - массови балха илан йолаш яц.

Грознески нефтеоЙбината агитколлективе дукха терко яц агитационно - массови болх производственни вахарца бузаш лелабара, лалуагІарий безам тІабодаш яц агитатораша еш бола докладаш, беседаш. Геттара воча хьала тІа я комбинате производственни дисциплина. Цо тоаьра ледаро къонсам лоаттабу агитатораша.

Партейни организацеш декхарийла я цахадаш агитаторий йоахко а. Практикатно хьалькох партейни организаци дамо агитационно - массови балха терко ец, цо кхетамца дІахьош хилача производственни толамаш лакха хула. Хан-ханнахьа е еза агитаторашца семинараш, инструктивни совещанеш. Юкхьашара партейни организацеш декхарийла я шоай собранешка, партбюро заседанешка агитаторий отчеташа ладугІа, царда дезарам белгаддаха.

Методически советаш декхарийла я дикагІболча агитаторий опыт бовза, цо шерра дІайоаржае, агитатораши ямаш долча общественно - политически литератураца Іаламбе.

ХІара агитатор декхарийла ба шоай бола беседа вахарца айхха бузаш болаш хилийта, ладугІарий безам, тІагІоргболаш цо вІашгІехьаьнкха. Шие парте кхели нахо юкъе кхуьаш, агитатор декхарийла ва производственни толамаш лахара къахьегамхой сарцагІбала, дІахтача захах кхедисача воча гІулакхаша цахадаш къонсам лоаттабе.

Парте XXIII съезда сийлениа накъа бахара, Москверчи Ленинградерчи тхьаха латтача промышленни предприятий коллективаша металли материалаш кхоара вІалоладаь дика гІулакх хьалхьаьд вай республики дукхача предприятешка. «Красный молот» яхача завода, «Грознефть» объединене предприятий агитколлективаша шерра агитаци йоаржаьй хІара бола металлаш материалаш кхоара сарцагІвоаккхаш. Республика масайолча предприятий агитаторий декхар да цу Іаламате болхача лоархІаме дола гІулакх доаржадар.

Керрача пятилетка хьалхарча шера белгалдахие декхараш хьалхаша латт республика юртбоахами промышленностан къахьегамхошта, цу духьа агитаторан декхарийла ба деррига тІаро доагІача дІайхача декхашна, уж кхочашдара хІара къахьегамхо сарцагІьаьа.

КПСС ЦК вІашагІкхетар

19 январе КПСС ЦК Президиума член, ЦК секретарь М. А. Суслова, КПСС ЦК секретаря Б. Н. Пономарева къамаьл де шоаш болча тІаьІинар АКЭЛ-а генеральни секретарь Э. Папаиоанну а АКЭЛ-а генеральни секретара заместитель А. Фантис а юкъе болаш йола Кипра къахьегача халкъа прогрессивни парте (АКЭЛ) делегаци.

ВІашагІкхийттача хана АКЭЛ-а делегаце КПСС ЦК вовзийтар хоаи бир Кипрерча хьалаш а цу межах шоай еІенд база е гІерташ дола НАТО империалистически гІошараш Кипра чурча гІулакхашта юкъегІертара духьала кипрски халкъе лоаттабеча [illegible].

КПСС ЦК вовзийтар хьакхайкхадир, кипрехана мохк бараз шийн лоам тІа баккхар духьа, цун суверенитети территориальни бІаргчама бахьан долаш лоаттабу къоасам массаза а санна хьалхоаччахча воеше тІа Советски Союз латташ хилар, цо сарцагІьайнаьй Кипре мел дола кхьача нехкий бІунаш аралахара тІоно боаш дІахара духьа, цюрихско-лондонски согласненаш кипрски халкъа кхаьчелга ограниченеш дІаккхар духьа. Советски Союзо лоархІ кипрски проблема нахара наькаща, цхьаьна а тайпара арахьара юкъегІертар доацаш, деррига кипрски халкъо — грекийи турький хьалтанга маьхкара ООН-а принципашкеа сага бокъоний Декларацеца хьежжа къоастае йиш йолаш а къоастае езаш а хилар. Мехка чурча лоаттамах лаьча, цо дош къоастаде бокъо яц кипрски халкъа шийн мара.

АКЭЛ-а делегацие кипрски халкъагара цІаьхха а доккха баркал аьлар Кипра нертанцуьхьаьлен къоасама советски халкъо лоархІаме новкъъесталдеш хилара.

КПСС-ен АКЭЛ-ен вовзаьдача геттара хорцалеа лархІар США империалистанеш цар гІоичашеш Вьетнаме лоаттаеш агресси, хьакхайкхадир вежарий оагІонца воаш туналера вьетнамски халкъ хьаллоанаш хилар. Цар баккхр шоай партеш империалистамнеш колониализманен духьала, халкъашта юкъера машари доттагІалли бахьан долаш дІаьо къоасам лоаттабе, 1957 а 1960 а шерий Москвски совещанеш дарда тІа дуней халгъашта юкъера коммунистически болама цхьоагІо хьаллаца кийча хилар.

Новкъъесталлен доттагІаллен хьаламчахкаьлар вІашагІкхетар.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-ЯПОНСКИ КОММЮНИКЕ

Советски Правительства бехараз 1966 шера 16 январе дена 22 январе кхаччалца официальни визитаца Советски Союзе хиннай Японе [illegible]

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленума решенега хьежжа хьоахама долча керрача юртбоахами артела Устава хьагъехьара предложенеш кийчъеш бола баьй коттигерча партейни, советски, юртбоахама органашта.

КПСС ЦК-ос, хьоахама йола керрі юртбоахама артела Устав оттадереш 1966 шера Ерригсоюзни колхозлой кхоалагІа съезд гулъяра кийчо прен боаккха лоархІам а беш, юхаеса вІашагІа а оаьа, цунна тІадолаьд юртбоахама артела Уставах лаьна дуккхача районашка, областашка, крайшка, республикашка, Іаьнай учрежденешка, колхозашка ешеш къахьегамхой кисьмош тІа юхаш йолеи предложенеш Іовцелга а хьоахама долча керрача юртбоахама артела Устава проект оттаелга а.

КОМИССЕ СОСТАВ:

Брежнев Л. И. (председатель) — КПСС ЦК хьалхара секретарь.

Абдрахманов И. — Киргизски ССР Ошски областа Ленински района Энгельса цІерахча колхоза председатель.

Абрамов В. А. — КПСС ЦК-арча ВПШ кафедра заведующи.

Демичев П. Н. — КПСС ЦК секретарь.

Довлов П. С. — Туркмене КП ЦК секретарь.

Дорошенко П. Е. — Украински ССР юрта боахама министр.

Дуванов В. Т. — ВЛКСМ ЦК секретарь.

Мацкявичус И. А. — Литовски ССР-а Кедайниски района Кароликеа Пожелы цІерахча колхоза председатель.

Мазуров П. М. — Белоруссе КП ЦК хьалхара секретарь.

Мелконян М. С. — Армене КП ЦК секретарь.

Мельник Г. А. — Казахстана КП ЦК секретарь.

Мжаванадзе В. П. — Грузе КП ЦК хьалхара секретарь.

Микоян А. И. — СССР-а Верховни Совета Президиума член.

Мирзоев Г. М. — Азербайджански ССР-а Кахски района 26 бакински комиссара цІерахча колхоза председатель.

Минаев И. А. — Куйбышевски областа Кошкински района Тельмана цІерахча колхоза керттера бухгалтер.

боахама отдела заведующа заместитель.

Слиббаев Х. — Узбекски ССР Андижански областа Наманганеки района XXII партсъезда цІерахча колхоза председатель.

Бизов Г. Ф. — КПСС Курганеки областа хьалхара секретарь.

Скоропенов С. Г. — Белорусски ССР-а юрта боахама министр.

Сниечкус А. Ю. — Литва КП ЦК секретарь.

Соломенцев М. С. — КПСС Ростовски обкома хьалхара секретарь.

Сонин Г. М. — Калужски областа Козельски района «Россия» яхача колхоза председатель.

Страгаков В. Г. — Латвийски ССР юрта боахама министр.

Суслов М. А. — КПСС ЦК секретарь.

Рогинец М. Г. — Казахски ССР-а юрта боахама министр.

Рогожин Е. И. — Липецки областа Измалковски района «Знамя Ленина» яхача колхоза ревизионни комиссе председатель.

Руденко А. П. — КПСС ЦК секретарь.

Руденко Н. П. — КПСС ЦК юрт-

Шкуратов И. Ф. — ВЦСПС секретарь.

Шербенкова Р. И. — Могилевски областа Шиловски районни юртбоахама производственни управлене начальник.

Щербицкий В. В. — Украински ССР Министрий Совета председатель.

Щетинин С. Н. — КПСС Иркутски обкома хьалхара секретарь.

ДИКА ІАНГАРА ДОАХ ХЬАЙБАШ

КПСС XXIII съезда сийна социалистически яхье а баьина овсаре къахьегаш ба Ножай - Юрта района Хаипаша Нурадилова цІерахча колхоза хьайбаш кхоабараш.

Дика Іангара даха хьархІаь ухааа хьайбаш. Каст - каста хьаьахаю Эсерханова Аьмаи колхоза хьайбаш лелаеча хьалха латтарашта юкъе. Дукха ха яц Аьмаи ферме еча, хІаьта а хІаьале хІайн цунна шийн халача, цхьабакъда сий долча профессе къайленаш.

Ха дІа мел йоди опыт Іоара, болх дикагІа бара мел эшар а кура. Іаьсий лелачара гоьаш Іоввеш дукха новкъъестал дар Аьмаиа бригадира, зоотехника, яхача хьайбаш лелаераша. Аьмана новкъъестал дей дукха нах бар.

Хьайбаш лелара бокъонца воле мастер ва колхоза доахахга хьожаш вола Х. Абдулхакимов. Шийна хоар, дукхача шерашка ше Іоаль болха опыт дІаниц цо къонагІберашта.

Эсерханова хана шу дар дІаяхар. Дукха къахьега хийоар цун ше гІулакх ду хьайбаш цаІ дІа ца къастийташ хьалхеларая шарий дуза тІакхетийтарах.

Бахьтана ахаша зиналахь дукхагІа йолй ха дана хІалехкаш ера йоакхар къонача хьайбаша.

Шортта нана доакъер хиларах духа тІакхеташ дикка дегІадегІар Іаьсий.

Ден расперадни толлакар Эсерханова.

Гураьна итоги йир. Бригадача колхозе дараш санна дег гІоадахкаш дар цун хьоахамаш а. Хьайбаш лелаеча хьалха латтарий мугІарашка эттар Эсерханова Аьмаи. Ше гІулакх деш хинна 30 Іаса цаІ ца къастийташ хьалхеlаьд цо. ХІара Іаьсана дийнахьи буса 600 грамм дула тІаккхетар. Цо дика талам ба.

Цхенхаитта Іан кийчо йир ферма хьайбаш лелаераша. Шоай ханнахьа хьайбай помещенешта ремонт йир. Хьайбашка Іа доаккхаргдоача дІатІаиахьар дефорита гІожа доакъар, Іаламийр концентраташ.

Шедах хьачІаотташ бараьна чусадир хьайбаш.

Юхьаьнце а деррига хьайбаш цаІ дІа ца къастийташ кхедара социалистически яхье а баьнна хьайбай продуктивность лох ца яьийтара беррига низ тІабахийтад хьайбаш лелаераша.

Дика Іангара доах цар хьайбаш. ГІожа а концентрированни а доакъар ду, хІаьта ципта минеральни подкормка а ю. А. МАГОМЕТ[illegible].

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

МИЛЛИОНАШ КИЛОВАТТ-САХЬАТАШ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИ КХОЯЬЙ

[illegible] хала энерги доагора кхоне дІаахийтарах бола СССР Министрий Совета сецаш кхоачашбар дукхала тохнига. Городскойн районии комитеташка вІашагІъехкий энергетикаш, экономисташ, технологаш, производства хьалха латтараш шоашта юкъе баха йола комиссеш. Гроане дукхала тохкам бара юкъе хоттъа доаш из 6 эзарнея тІех гаг.

Грознерча химически комбинате, нехкаьтта чакхдоаьача заводе, производственно-товарни конторе, «Красный молот» яхача заводе, вагонни а локомотивни а депо, нехкаьтта промыслашка, Гудермесерча Къилбаселаа-Кавказски машинаькъа электростанце, шал заводе, локомотивни депо, коммунальни болхаша городской

найда эза йолаьийтара. ДІададача шера тІехьарча цин бетта предприятешка кхоьй массеха миллион киловатт-сахьат электрически энерги. ХІаьта а цхьайолча коллективашка (56 участка механически мастерске, электромеханически заводе, № 7 йолча треста СМУ, Гудермесски кирпични заводе, бунзана 16-ча дистанце, [illegible]) дукхала тохкам белга тІехьадаьна, ноябрь йистебоаллашчара доладаьдаи. Дукхача предприятешка кІоаргта тохкамаш дац энерги дІаахийтара нормашта, сецгІа дІаахийтара баьланаш гучадазан. Массаза а хилац электрически йовхален энерги а доагор а кхоибоашаш дІаухийташ хилара общественни бехк белга, бехкейараш бехктоххаме ухаш. Иштта, «Терек» яхача мебельни дахчах хІаваш еча объединене 1965 шера ноябрь бетта нормал сецгІа 33 эзар киловатт-сахьат электроэнерги дІаахийтай, № 2 йолча кирпичний заводо — 38 эзар киловатт-сахьат, трамтресто — 59 эзар киловатт-сахьат.

Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІахьожама комитето могабаьб доагора-энергетически ресурсаш кхоне дІаахийтарах бола правительства сецаш кхоачашбара делана дукхала тІахьожам лоаттабелга вІашгІехьдаккхара хьакъехьара гг. Грознен Гудермесен халкъа тІахьожама комитетий лица болх. Халкъа тІахьожама городской, районни комитетаита а группашта а тІаьлазаа тохкамет боала найла лакхбелга, не хьаьстта йола уйла дукха а электрически йовхален энерги, доагор кхоааьга Іалашдаьча хьалха латтача коллективий опыт юкъеяхьара тІа а ерзаеш.

КЕРДАЧА ШЕРА—КЕРДА КОТАЛОНАШ!

Республика промышленноста, транспорта, гІишлоний болхлой активан собранера

*

КЪАХЬЕГАМЕ ДЕБАДЕ ТОЛАМАШ

Республика, промышленноста, транспорта, гІишлоний болхлой активан собрани хилар самардайнахьа Грозне, КПСС обкома политически просвещени ЦІаьІа.

1965 шера республикан промышленноста предприятей, транспорта, гІишлоний балха итогаш а 1966 шера — пятилетка хьалдарча шера пачхьалкхен плани социалистически декхарийн кхочушдеяра Іалашдара де дезарш а хьакъехьа доклад бир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Малагіаш а 1965 шерара республика промышленноста, транспорта, гІишлоньяра предприятей итогаш, цу де деза 1966 шерара пачхьалкхен плани социалистически декхарийн кхочушдеяра Іалашдара —цу хьакъехьа мамарра хийцар докладчика КПСС обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина а дренешка хьажальаш дьараша а.

— ДІадахача шера белгалдаьккхина событеш хилар, — боах докладчика, — шоай лоархІамга диллача исторически йола решенеш тІаьйна парте Центральни Комитета мартовски сентябрьски Пленумаш хиларах. Цу решенашка хьежжа парте майрра, кІоарга уйла яь, Іилманца бокъаь чакхйоаккхаш йолча экономически реформе керда шерра горячически хьайля будоешаш тІаккхача аерхІачунга — коммунизмага боларча ковкъа гІолль вай общество дегІаккхувлара.

Щаккха а йиплургІоаца, дог тоха долийташ йола сагІув а хиина вай республика историна юкъедалар 1966 шу. Из шу баьIдоалаш семилетка кхоачалуш, халкъа боахам дегІаккхувлача толамаш хилараx Даьхен доккхагІа дола совгІат—Ленина орден елар Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республикана. Промышленноста, юрта боахаме хьалха латтарий йоккхача группана, Іилмаш культурах болхлошта Советски Союза орденаш медалаш енаш, хІаьта дикагІа белгалбаьккхача республика хьахьегамхошта Социалистически Къахьегама Турпал яха цІи енай.

Уж совгІаташ — вай промышленноста, юртбоахама, Іилма, культура болхлой творчески къахьегама лакха мах бар, ленински къамий политика чакхъяккхар, шера советски республикий тоашреи йІаьхий арог, вай мехка деррига халкъий ньоаІон доттагІалла чІоагІдара дейнна. Йиша йоаххо еш хилар хьахьежилга.

Дукха а боркате а къахьийтад промышленноста, транспорте, гІишлошъяра предприятей болхлошта, республика промышленносто йоаккхача ерригача продукци боарам ворхІ шера моаза лакхбенаб. Цу юкъа республика промышленносто плана совгІа арахийтай 78 миллион сомта сома мехка продукци, декхарах арахеца еш 75 миллион сома мехка мара йоацача.

Юкъера лаьрхІача промышленноста ерригa продукци шера дегІайхай 10,8 процент. Цунах ходаллаш лакхденнаe энергетика, машиностроене, химически промышленноста, вешта аьлча, технически прогресс белгалйоаккхаш долча доакъой продукце удельни доаьл. Промышленноста цу доакъой продукци ворхІ шера 157 процент лакхъеннай.

ТІехххоачашъйай къахьегама сарле лакхъяра задани а, из 1958 шерарчул 81 процент дукхагІа лакхъеннай.

Нохч - ГІалгІайчена лоархІамегІа йола семилетка итог я мехкдаьттах газовика промышленносъ діахо дегІа кхувлар. Укх тІехкхарча деррига республике хьайийлай мехкдаьттен газн доалла дукха перспективни моттигаш, мехкдаьтта доаккхилга войнига ворхІ шери дизаеа хІана дегалаш аьнна дегІадеиад, хІаьта ппутик газ йоаккхилга—ворхІана. Семилетка задайош 1964 шерре кхочаш а яь, вай мехкдаьттаноша дукха тІехххоачашйир из 1965 шу чакхдоалаш, хІаьта хІана Къалбасе да Кайеово керттера моттиг діалоаш мехкдаьтта дакхкаро. ВорхІ шера планаш совгІа лаьккхай шийтта миллион тоннаш дукхагІа мехкдаьттан шин миллион кубометр совгІа мехкдаьттана йоаль газн. Цистача белгалдаккха дезаш ду, Нохч-ГІалгІайче доаккхача мехкдаьттига діабода мах юкъера лаьрхІача мехка доаккхача мехкдаьттага бодачул итт процент лохагІа хилар. Алхха семилетка шерашка вайнига пхьо тонн мехкдаьттa деккхарга діабода мах кхоача совгІа лохбеннаб.

Иштта дикача кьохкамаща чакхъйаккхар семилетка вай мехкдаьтта чакхдоахарашеи химикацеи.

Сихача темпаща дегІаух республике химически промышленноста. Аьлча кхоачаш ба, семилетка шерашка ерригa арахеца химически продукции 3-зза лакхъенна хилар, хІаьта Грозненски химически комбинате — 4,5-зза. Семилетка шерашка декхий бахьан ала ейгачь, кхочаш промышленноста кхача доакъой болхлоша.

Семилетка керттера заданеш сийленца кхоачашъяй машинаьъа, автомобилий транспорта, бувзама, ейгача, хьу чакхйоахача промышленноста предприятей, халкъа боахама кхача доакъой болхлоша.

Ерригa промышлении производство дегІайоаккхачеи къахьегамбой фадене культурна-бытовой хьалаш тоалечеи боккхача лоархІаме хилар республика гІишлошъеча организацей болхлой. Республика халкъа боахама капиталовложеней берриге боарам ворхІ шера 819 миллион сом хилар.

Уж деррига толамаш даьхад къахьегамхоша творчески къахьегара, боахама кулгалдара боарам лакхбара, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша наха юкъе бу организаторски политико - кхетадеш болх чІоагІбара дарда тІа.

Къаьстта боккхача пайда ьарнар социалистически лаьх 1965 шера — семилетка тІехьарча шера. БІарчча хьанийцача дІадахача шера валови промышленни продукци арахецара план ханал хьалхагІа кхоачашйир. Промышленни производства боарам 1964 шера боарамца нийсбича 10,2 процент лакхбеннаб — декхарашка лаьрхІа хиначул лакхагІа ба. Йишка тІехххоачашдах декхар къахьегама евсарле лакхъяра гІулакхь а: республика промышленносте боли беча цхьан сага лоархІаш 0,5 процент яккха лаьрхІа хиначa нетта шера иа лыккхай планах 2,4 процент дукхагІа, хІаьта 1964 шера боарамца нийсбича — 7,2 процент.

Вайна карагІаьнначa эттара лоархІамегІа долча хІамаех цаІ да ерригача промышленни предприятешка, транспорте, гІишлошъеча, халкъа боахама кхача участкашка творчески, хьинарца, коммунистически хьисапе болх беш йола бакхалдина кадраш, шоай гІулакха мастераш, производства новатораш хьалкхийна хилар.

Республика халкъа боахам дегІабоалайеча даьхача толамий хард хилар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша наха юкъе баьча боккхача организаторски политически балхах. Городской районийи партийни комитеташ, Советий исполкомаш, облсовпроф а профсоюзий обкомаш а, юкъхьаннара партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, хІаьта иштта боахама кулгалхой а шІоаргегІа тергалъе баьниаб производство, тешагІен хоадамболлашагІен кулгалду цукха, коммунисташи предприятей берригa болхлойе долаш долча кхоачамех, Іилмана, техникана, тоашагІа йолча опыта карагІаьнийрех йоалагІа пайда эцара, производство экономически эффективность лакхъяра еарпагІа а боахаш.

Тергах е метаргІолаш а, масала, «Сунжанефть» НПУ нхъадагІча промысла партийни организаце балха опыт (партбюро секретарь В. М. Шамарин). Производства лоархІамегІача участкашка ба уккаш коммунисташ, ерригача производствении звеньяшка шІашагІъехка а дика болх беш а я партийни группаш. Цхьа бахьан доалаш дац промысла коллектива толамe болх бар, дІадахача шера план тІехххоачашъяр.

Дукхача предприятешкара коммунисташи комсомольцаши ба, масала а ялар ие, дикача гІулакхашта юхь йоахараш. керда тоашагІа мел дар чІоагІагІа хьаллоацараш, кхем боахаш, хьурмат доаIаш доал дарца хьакаре къовсам левттабераш, къахьегамца, производствана бокъонца коммунистически гІулакхаш леладара хьекхам гойтараш.

Промышленноста предприятешка, транспорте, гІишлошъеча тергам дукхагІа тІаахийта баьнаб технически прогресс сихъяра, керда техника, толашагІа йола технологи, автоматизацеи механизацеи средствашка юкъехкхьара. Доклада тІа предприятей болхлой творчески хьинар айдалар хьалъекхаш дола дукха масалаш деалалу.

Цхьабакъда, балха результатий мах а беш, толамаш баглал а доалаш, йоах докладчика, мукІарло ца дича дарган производстве дегІайоалара дукхха торонаш вай пайда ца эцаш йиса хилара, вай тергал ца деш диса хІамаш а кхоачамбоацараш а дукха хиннаi, хІаьта из бахьан долаш республика промышленносто, транспорто, гІишлошъеча организацешна диза кхоачашдьдаш моашта хьалхашка оттадаь хинна декхараш. Масала, дІадахача шера вуриІтта предприятe йисар республикe валови продукци лакхара пачхьалкхен план кхоачаш ца еш. Царна юкъе—Грозненски химкомбинат, нефтемашзавод, «Мединструмент», «Электроприбор» яха заводаш, Старопромысловски МалгІабикерен кирпичий заводаш, дулха комбинат, шекара завод, рьцикабетонан хІамаши конструкцеши ю Шалински завод, кхыдраш.

Дукхача предприятешка хІама а тІехьа лелаеш а планаш арахеца лаьрхІача продукце цхьанцадолча тайпашта ве а деш, функгІа дь а валови продукци арахецара плани кхоачашъе гІерташ йола харцахьара практика. Уж а кхыдола а деррига кхоачамбоацараш цІендаь дІадахара хІара предприятe, къаьстта а тІехьаюсачух, вахар чІоагІагІа тергал деш цар гІулакхаш кІоаргагІа таххи, боахама кулгалхошкара дукхагІа хьалехар, партийни организацей хьинари деналли лакхдe деза парте горкомаша, райкомаша. Предприятей бокъонаш декка шерьаш, уж шоай лоІам тІа йоахаш долча кердача хьалешка партийни организацешна тІахьожам чІоагІагІа лоаттабе беза администраце боахамa гІулакхашта кхьа а дукхагІа лакхбе беза производственни гІулакхашти массе а хьоккхама пачхьалкхен план кхоачашъяраш хьалхара коммунистийи берригача болхлойи бехкенкхам. Цу тайпарча гІулакхашца діахо йодача хаьь машир хилийта мегаргбац. Арахеца хІамаш дикагІа, тешаметІа, дукхагІа яхаш хилийтар хухьа лоаттабу къовсам хІанзарча хьаланка къаьстта а лоархІаме ба.

Капитальни гІирсаш хьаллечара керттера кхоачамбоацараш цуьш доккхадиго діахо. Ерригаш а хьалйицача семилетка задането лаьрхІабаьбаш республика гІишлошъераш. Алхха 1964—1965 шерашка капитальни гІишлонна дІа ца дохийташ дисад 25 миллион сом, хьал ца деш дисад 44,6 эзар квадратни метр чуІе моттиг йола цІенош. ДукхагІа йолча гІишлошъеча организацеш дІадахача 1965-ча шера кхоачашъьац шоай производственни программаш. Масала, «Грозпромстрой» тресте (управлени нов. Сидоров, керттера инженер нов. Окошкин) барІ организацей генеральни договорех шера программа кхоачашъь ши управленни мара яц: СМУ-11, СМУ-12. «Чечингсельстрой» яхача тресте (управляющи нов. Липей, керттера инженер нов. Львов) шийи дизанха яхьданца балха цхаь кІоачашъь СМУ-4 яха цхьа организаци мара яц.

МукІарло ца де йиш яц, материально-технически Іалашо во гІишлошъерий балха Іоткъам бах хилара. 1965 шера хангахьакъа гІишлошта цемент, хьу, кхыйола материалаш ца лоаттаей моттигаш хиннай. Из Назрано Гайсумова керте хачта Іалашон организацеш бокъонца сарпагІъахац гІишлонан материалашца Іалашъяра гІулакхь, уж дІа ишта ухийт хьажаш деттаІа тІахьожам леттабац.

11 процент дукхагІа яхха шера а промышленноста валови продукци. 1966 шера 16,1 процент дукхагІа яккха лаьрхІад валови продукци мехкдаьтта доахачен газовой промышленноста, цунах шхаьаьтто 22 процент дукхагІа доаккхарга, хІаьта попутни Іалашен газ — 34 процент дукхагІа. Иштта аьлча укх шера цхьайтта миллион тонна мехкдаьтта даккха а 1820 миллион кубометр газ яакха а еа.

Шоана мегарра декхараш Іалашъяте дакхий а, цхьабакъда, кхоачашдуургІолаш а да. Уж сийленца кхоачашдеча «Грознефть» объединене ерригача коллективоша Іалашъяте дика, цІена, дертеІа болх бе беза, беза пайда эца беза керточа кхоачамех. Къаьстта уйла тІахьийташа ярьаш толкама балханта, мехкдаьтта доалла керда горизонташ, белгалъ аьлча Октябрьски Гудермесо районашка керда дахкерха мехкдаьтта доалле моттигаш гучаяккхара кьарерзапраш, Старогрозненски майдатІара мела хІалзара. МалгІабикера, Возмесенскера, хІаьта иштта Старогрозненски районера а, хорски моттигаш лехьахараш кароерзапраш.

Мехкдаьттен газн дукхагІа даккхара декхараш кхоачашдича бешкача лоархІаме хила беза ба толкача толаш доха бурув 170 эзар метр а йолаш 1966-ча шера 210 эзар метр бурув тоха декхарийла бола бурови каш. Юкъера лаьрхІача укх шера йоахача скважинай кІоарал 4100 метрга хІанхоачарга.

Укх шера валови продукци дукхагІа арахецаргъа «Грознефтехимзаводы» яхача объедииене предприятешна а. Къаьстта дукхагІа хьаерга нарафин, дизельни доппар, продукце кхьаьола яха тайпаш. Йоккхий а пятилетка хьалхарча шера капитальни гІирсаш хьаллара перспективаш. 1966 шера 160 миллион сом совгІача капиталовложенех пайда эца беза, массехк йоккхий промышленни объект эксплуатаце дІаяза еша, фундагІа дь а чуІе цІенош, берий учрежденеш, культурно - бытовой гІулакхашта йола объекташ хьальара оттаь планаш кхоачашъелга Іалашъю дезаш ба гІишлошъераш.

Декхараш доккхий а, цхьабакъда, кхоачашдергдолаш а да. Докладчик хог тайша за Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошна областной партийни организаце кулгалла Даьхен шуаь баьтан долаш беча балха тІа керда творчески толамаш доахаргдиларах, баха боагІача тайпара КПСС XXIII-ча съезда уж хилаыгІоргхаларах, пятилетка хьалхарча шера план а тІаьйна социалистически декхараш а цар сийленца кхоачашдергхаларах.

* * *

Пренеех эттара хьалха къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретара нов. Давыдова. КПСС XXIII-ча съезда сийленца наьъа баха кийчлуш Грозненча промысел, заводий, гІишлошъерий коллективаша керда декхараш тІаийцалгеш, уж толамца кхоачашдара цар шоай берригa низ сарпагІайьккхалгеш белгалдаьккхар ца. Укх тІеххьарча хана дикка дегІа ух городе гІишлой хьальенга. Крупнопанельни методаца 11,5 эзар квадратни метр цІеноаш хьалдаьд. Бола бе йоалений нефтемасалозаводра атмосферне - вакуумни трубчатка, хьалъяь аэровокзал, старосунженски хиннсточникий хьалхара ергІа. Укх денешка дІачуенний Чехова цІерагІа керда библиотека, 964 моттиг йола школа, кхыйола объекташ. Улицашка сийрда хилийтара реконструкце ен я, Ленина цІерагІа улица тІа хьальеш путепровод я, кхочашдеш кхыдола балхаш да.

КарагІдийнача къахьегама толамех кхоачачбаь а ца Іеш укх шера кхы а дикагІа къахьега декхарийла я предприятей коллективаш, — аьлар нов. Давыдова. Къаьстта йоккхий торонаш я мехкдаьттен газн дукхагІа яккха. Укх шера «Грознефть» объединене дІадахача шерарчул 17 процент дукхагІа даккха деза мехкдаьттен газн, хІаьта вай городерча промыслашкара доаккха мехкдаьтта 34,5 процента газ 29 процента дукхагІа хургда.

Мехкдаьтта чакхдоахачен химически промышленноста ассортиментах продукци арахецара план кхоачашъьяц, установкашна планах лаьрхІачул совгІа ха йоахах капитальни ремонте латташ, арахецача продукце дІхал доха я. Б йоаттІача хьесапе йоаккхоаш мехкдаьттен цох чІайоахаш продукташи кІеззигаІа йойтара. Шина шера «Старогрознефть» НПУ хьалояха мехкдаьтта массел я семилеткашерашка екха доаць мехкдаьттен цуи продукташ. ДІахо йодача хана из да метаргІолаш яц. ГІишлош хьалъеча а кийсау дукха кхоачамбоацараш. Ший ханнахьа хьальь дІачуган нах чубаха цІенош, лоархІача промышленни объекташ, дІадахача шерарча опыто хьахьекх укх шера дукхагІа гІишлош гІишлошъярехи арахеца еариха. Масала, царех я етта кирпичий, гипсоплиташ. Укх шера арахеца еза 50 миллион совгІа етта кирпичий, 80 эзар квадратни метр гипсоплиташ, кхыйола материалаш. ГІишлой материалий управлени, гІишлошъе организацешна декхарийла я кирпичаш ета заводашта сихагІа реконструкци а яь уж шерье, кердагІа мощносташ балха юкъейоалае.

Крупнопанельни цІенойхьалде доладаларча сихагІа хьалъь яккха еза домостроительни комбинат. Крупнопанельни цІенош хьалдечара балхай кхоачашдеш организаци хургья ях. ДІадахача шерарчул шоаза дукхагІа цІенош хьалде торо а цу прогрессивни методах. ХІанзе а деш цу торонех беза пайда еца бола.

Чурча кхоачамех бокъонца пайда эцаш вайнигай еда, транспорта предприятешка, ейгачен кхачанни промышленносте. Уж гІулайхІаш укх шера ца хилийтара хьинар кхо ца деш къаьсета деза городской партийни организаце.

Къахьегарча парте XXIII-ча съезд сийленца наьъа бахара городерча предприятешна социалистически декхараш тІаийцад хьалхарча квартала план съезд хьелалча дукха кхоачашъе. Московски, ленинградски предприятей болах дог баьад хиннахьа а аьлча города къахьегамхоша керда укх шера планал совгІа 6 миллион сома мехка продукци арахецаш, 18 миллион киловатт - сахьат электроэнерги кхое, массехк эзар тонн металл, доетор, кхыйола ресурсаш кхое. Городской партийни организаце цІерах тешаш ду цо парте областной комитета шера план хапал хьалха кхоачашъяра города предприятей коллективаша хьинар дисдерг ца хилараx.

Трибуна тІа, лаьа, «Грознефть» объединене керттера инженер нов. Стадников. Мехкдаьтта дукхагІа дахкара чІоагІа лоархІаме да мехкдаьтта промыслашкара объекташ ший ханнахьа хьальь а яьха болх бе йоалалхийтар, — аьлар цо. Цу гІулакха берригa тергам тІабахийта беза гІишлошъерашна. Оалаш можа дале а укх тІеххьарча шерашка эттара тІехьа латтачерах я гІишлошъерий участок. Цу гІулакхо пачхьалкхена чІоагІа зе деш хилар. Хьагайташ массехк масал доаладергда ератора. ДІадахача шера апрель бетта бурув теха даьлар № 48 йолча скважина. Из болх бе йоалаеш а ду, зурган дийнахьа - бух а бІаь тонн мехкдаьттен 280 эзар кубически метр газн. Коммуникацеш хьа ца ду бахьан долаш хІаш а тІехьа бола ца бе я из скважина. «Старогрознефть» НПУ № 643 йолча скважина бурув теха даьлад, хІаьта а мехкдаьтта дІадаккха йиш бола дац. Цун керттера бахьан да керда мехкдаьтта парк хьальаь иа ялар. ГІишлошъераш тІехьабуоаш хилар бахьан долаш дийнахьа бусн йоаш йола газ 1760 эзар кубически метр а. Проектни документаци ший ханнахьа ца кхоачийташ хилар а белгалдаьккхар цо.

Укх шера кхоачашдана дарташ лоархІамеи доккхийи декхараш латт вайна хьалхашка. ДІадахача шерарчул 1 миллион 600 эзар сома мехка мехкдаьтта дукхагІа даккха деза укх шера. Процентаца диллача из хул 18 процент дукхагІа. Саважинашта 200 эзар метр бурув теха деза къаьстта дукха МалгІабикен «Старогрознефть» НПУ-я тоаш. Уж толамца кхоачашдара шоай ниа кхоберзбац мехкдаьттахоша.

«Сунжанефть» НПУ партийни организаце секретара нов. Круглова дийцар карагІдийнача толамехи тІехьайнна, даргечь декхарех лаьца. Семилетка шерашка пленах совгІа даьккха мехкдаьтта 95 эзар тонни газ 67 миллион кубически метра ... Уж толамаш ... шоай ... Семилетка шерашка 36-нерара 7-нега кхочаш кІеззигйир бурув тохача кулла аварен. Наьа доцо кулгаша хьайелда бейкат да иц. Къона коммунист нов. Басаков керте латтача коллективе дІадахача шера бурув тохара план 210,6 процент кхоачашйир, пачхьалкхенна кхоаир 163 эзар сом ахча. Иштта дика къахьийтар ни. Золин, Буняев, кхы дукха барам керте латтача коллективаша.

Кхы а беллгалдаьккхаIа декхараш да пятилетка хьалхарча шера хьалхашка эттараш. Хьаьтан чаєнах балла пайда эцара кхочам боллаш хий хилийта деза тІоапацта низ тІалаттабара. Серноводски майдан тІа мехкдаьтта гучадьянад, бакъда из заводе діадахийтара хьалнна ергІолаш а керда нефтепровод. Из хьалра болх чІоагІа мела лен. Заманхулен Ачалкхен яхача мехкдаьтта доаллача моттигашка аланца дийнахьа бусн йоага газ 360 эзар кубически метр а. СихагІа газопровод ца яхке кхы а дукхагІа йоагарьа я. Кхо бІаь доаьл ба квартираш эшаш, хІаьта укх шера гІишлош хьалье ахча доаладац. Уж кхоачамбоацараш сихагІа дІадахаша дарцдаь.

Пятилетка хьалхарча шера план хапал хьалха кхоачашъьера инициатива дІайолалъраш ба тха мехкдаьттахой. Съезда сийна тІаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдеш да. ХІанзехьа планал совгІа даьккха мехкдаьтта 3 бІаь тонн совгІа да, хІаьта газ бІаь эзар кубически метр совгІа я.

ДІадахача шерашка даьла толамаш лаьда да. Из дац керттердар. Керттердар да укх шера кхочашде дезаш хьалхашка латта декхараш, аьлар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводa оркхагІолча оператора нов. Иванова. 1963-ча шера хьальаь а яьха хьайийцай изобутилен арахецаргъола Г-41 яха установка. ХІанзалца хьа товарни продукци арацеаш яц из. Цу хана дешо дукха экспериментальни балхаш деш, реконструкци ен я. Ер шу дІадалехьа болх бе йоалаш еаш я из. ХІана а тІехьа доаших ха «Гипрогрознефть» института хьахала деза реконструкци яра шин документаци. Цунга хьежна мала оборудоване накха ю йоаьц.

Мехкдаьтта промышленноста Ерригерзонни Іилма - толкама института до деаеза йоккъостал дац из установка сихагІа болх бе йоалаийтара. Шо шу совгІа ха я декхара хиллача боагІача боарачих сахи коллективен ца доаккха. Цун дишал декхьара Іилма - толкача институтий шаддетивана тхона дош а йоакъостал даь. Завода капитальни ремонт яра ахча хьахецац, кхьачача оборудоване лерттІа болх бац. Из чІоагІа тІехьатет болх. Ший къамаьл чакхдоалаш ниеша коллектива цІерах цо дош делар шера плани съезда сийна тІаийца декхараши толамца кхоачашде.

Дош ду Къалбаседа - Кавказа Грозненски машинаьъа отделене профсоюзни организаце председатела нов. Дьяченкова. Тха отделене чу йоагІа предприятеш, йоах цо, рентабельни пачхьалкхен плани кхоачашъьеш а. Укх шера дІахахийта латта декхараш кхоачашдара низи хьинари кхоергац тха коллективаша. Укх шера дІа-юха кхухьа муха 70 процент дукхагІа хургба. Къахьегама евсарле дикка лакх а еш дІаюха хьеча мухьага дІаледар 7 процент лохдергда. Цудуьа дІадахача шерашка балха тІа нийсенна кхоачамбоацараш сихагІа дІадаха деза. Ассортиментах продукци дІаккхьъара плаи толамца кхоачашъяра хІанначул тІехьагІа Къалбаседа - Кавказа машинаьъа кулгалхоша хьахкийта оаш дукха цистернаш я. Цу даькъе парте областной комитетагара новкъостал еш тхона. Тха коллектива дог тийша я хьалхарча квартала плани шера плани хапал хьалха кхоачашъергхаларах, йоах оратора ший къамаьл чакхдоалаш.

«Чечингсельстрой» треста чуйоагІача № 101 йолча дІа-юха лелача механизировании колонна участка начальника нов. Висаитова дийцар дІадахача шера хиначa кхоачамбоацарехи укх да а дешь укх шера кхоачашде дезача декхарехи лаьца. ДІадахача шера хьалъь а яьха дІачуяза еза хинна дукха объекташ йисар хьалъь ца йоалаш, йоах оратора. Цун керттера бахьан да гІишлош хьальеча болх нийса шІаштІехь ца бацах, кхоачамбоацараш хьалъь цироаш балхаш хилар, кхоачамбоалнаш ...

Тха балх ... а дІа ... бохийтара ... бо ... мах етта кирпичашки гипсоплиташи ца хилийтар. Масала, укх январь бетта тхона хьаьйта еаш хинар етта кирпичаш 1,6 миллион яр, хІаьта треста хьаийтар 8 бІаь эзар мара яц. Шу доаладча деза уж сайна гІулакхаш хиача цхаи кхочаш ца ер кхерам болаш да. ГІишлой материалаш ший ханнахьа кхайийтаьа хилийта даргдоанаш да. Ший къамаьл чакхдоалаш цо белгалдаьккхар шера планах лаьрхІа объекташ хапал хьалха хьальь яха гІишлошъерашна дІачулургІахар.

Трибуна тІа вахар Нохч - ГІалгІай АССР-а Министрий Совета Председатела заместитель нов. Сухов. Активе къамаьл даьча тайп-тайпарча кулгалхоша салха дІадахача шера хиннача кхоачамбоацарехи, пятилетка хьалхарча шера хьалхашка латтача декхарехи дьаца дийцар цо.

Нов. Сухова белгалдаьккхар укх шера дІадахача шерачул 6,7 процент дукхагІа промышленни продукци арахецаргхалар, наха баттехи гІулакхаш 14,7 процент дукхагІа дергхалар, хІаьта юртбоахамашка — 56 процент. План кхоачаш да еш цхьаннха предприяте хила беж яц укх шера, — аьлар цо.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешна хьожна Нохч - ГІалгІай АССР-а шІашагІъеххай моттигерча промышленностех бетташ гІулакхаш дарез министерствана. Иштта Нохч-ГІалгІай АССР-а подчинене ба хьун боахам а. Цар арахеца продукци хургья 60 миллион сома мехка. Пятилени хьалъеча дукха кхоачамбоацараш хилар белгалдаьккхар оратора. ДІадахача шера тІадика пачхьалкхен декхараш укх квартала тІера дІадаха декхарийла я хІара предприятe. Ерригача предприятешна керда социалистически декхараш тІаийцад хьалхарча квартала плани шера плани хапал хьалха кхоачашъяра. Уж кхоачашдара ерригa шоай торонаш сарпагІъяха еза предприятей коллективаша.

МалгІабика мехкдаьттахоша шерагІа тІаийцачар цар да лоарІарех дийцар КПСС горкома секретара нов. Сушкова. Доккхача къахьегама толамаца чакхъьяьккхар ворхІ шера плаи предприятей коллективаша. Уж къахьегама тешаш яха тІа лакхъе ворхІ предприятей болхлоша кердача пятилетка шерашка.

Дукхьаьа 1966-ча шера 22,5 процент дукхагІа доаккхарга мехкдаьтта дІадахача шера даьккхачух, хІаьта газ — 15,6 процент. Укх шера теха деза бурув 42950 метр а, цох эксплуатационни хургья 7100 метр. Уж балхаш толамца кхоачашдара керда социалистически декхараш тІаийцад.

Укх шера шоллагІча кварталe «Малгобекнефть» НПУ коллективе кердача планироване системага ергІа. Цу гІулакха кийче е еш. Кердача системах иштта болх бе беза хойташ йола хьалха положени яц, из бахьан долаш из болх мела лел. Цудухье кердачь хьалашна болх бара йола детализаци сихагІа ар дийхар цо. Укх шера ерригa предприятеш рентабельни хилийта лерхІ еха. Цу гІулакха чІоагІа лоархІаме да турча кхоачамех йоаза пайда эцар хийн-химически технико-экономически анализ ар...

Укх денешка болх бе йоалений трапни установка шоллагІа ергІа. Цо шІаштІехьдаллийтар мехкдаьттаца хьайоагІача газах дикагІа пайда эца. Дукхача скважинашка аланца йоагаш хинна газ хІана дІаьлинай. ХІаьта я дукха я аланца йоага газ. Бори-Су яхача компрессорни станци болх бе йоалаьча кхы а 150 эзар кубически метр газах пайда эцаргба. Цхьоалагіча феврале болх бе йоалалаеза я из станци. Ерригa тергам тІабахийта къаьхега деза гІишлошъераша Вознесенски газобензинови завод сихагІа хьалъь яккхара.

«Грозпромстрой» треста СМУ-2, № 8 йолча гІишлой участка бахе шІашагІйолла еза гІишлошъе организаци. Цул тІехьагІа шІаштІехьдарга МалгІабике гІишлошъерий кадраш кийчъе. Кхычахьара хьахкула бахаргбац балхлой. Цо дикка пайда бергба пачхьалкхенна. Шера плани хьалхарча квартала плани хапал хьалха кхоачашъяра къахьегам ... къахьегамбой.

Укх тІеххьарча шерашка дукха кунцамаш хинад тха швейно - трикотажни объединене балха юкъе, аьлча дІадоладир ший къамаьл объединене партийни организаце секретара нов. Худяков. Саратовски методах технически отдела тІахьожам болх беш бола ... гаргараштe юкъе Парева а Ушакова Мария, Бирюкова ..., нов. Гриненко, кхы дукха болх ...

1966-ча шера цхьоалагІча январе денз эргальккхай объединене балха структура. ЦхьоалагІча филиалагара дІа мел яккхача филиалех керттерча фабрика хІаьаш тага цехаш яь. Керттера производствении процессаш кхоачашъе головной фабрике. Цига хьа а доалаш цехашка тега дІакхухьийт бархаьаш. Из бахьан долаш дикагІа шІаштІехьдоал тІахьожам лелабе. Цудухьа дукха хІадеш кходу.

Арахеца продукци - дуней дикагІолча стандарташка кхачийтера ... объединене ... ДІалча балгачта механизаци ергІа. Прогрессивни методаш балха юкъе а кхухьаш даккхйоийтаргья болхлой къахьегама евсарле, цар алаш. Шера план 15 ди хьалха кхоачашъе лерхІ оаха, хІаьта тоаргала плане а давал хьалха кхоачашъеш сийленца наькъ гІорда хьинсарча парте съезда.

Январь бетта 20-ча дийнахь хиначa актива собране дІадахача шера даьча балхий итогаш а еш керда социалистически декхараш тІаийцар Нохч - ГІалгІай автоуправлене коллективе, — аьлар автоуправлене начальника заместитела нов. Тучкова. Цига белгалдаьккха къахьегама евсарле лакхъяра, дІа-юха кхухьа мухьта дІаодар лохдара де дезараш. Транспортникаша лерхІ дІадахача шера балха юкъе нийсденна кхоачамбоацараш дІа а доала пятилетка хьалхарча шера плаи хапал хьалха кхоачашъе. ХІаьта съезда сийна укх квартала плаи 28-ча марта кхоачашъе социалистически декхараш тІаийцах оаха. Уж хІанз толамца кхоачашдеш да.

Заводской района комсомольцашеи кагирхошеи ворхІ шера план кхоачашъеча хьинаре даккъа лоацараш хиларах дийцар ший къамаьл дош ВЛКСМ заводской райкома секретара нов. Митова. Района комсомольцашна кагирхошна хьинаре даккъа а лоацаш дІадахача шера пачхьалкхенна кхоийр 45 миллион 20 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, 302506 тонн мехкдаьттен цуи продукташ. Хьагул а даь пачхьалкхенна дІачуьнад 1086 тонн тІоаш. Балха юкъе йилъай 489 эзар сом пачхьалкхенна пайда бу 1500 рационализаторски предложени.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца наькъа далара промышленни предприятешкарча болхлошна цхьана социалистически лаь йоарлаьь къахьегам бе комсомольцаши кагирхойи. Района промышленноста, гІишлоний, транспорта организацешна дош делаш укх квартала план съезд хьелхача дикка кхоачашъе, хІаьта шера план 25-ча декабря кхоачашъе.

Шера планал совгІа арахецаргъа 3 миллион сома мехка продукци, къахьегама евсарле лакхъяргьа цхьа процент. ВЛКСМ 15-ча съезда сийна № 35/11, 39/40 йола установкаш хьалъеча гІишлошъерашта шефство лоладергья комсомольцаша. Иштта новкъостал дергда химически комбинате лоархІаме объекташ хьалъеча.

«Красный молот» е яхача завода керттерча инженера нов. Яковенко, дийцар мехкдаьттахошта арахеца продукци дикка хилийтара шоай коллективе лоаттадеш ... кузнехаш. ДІадахача шера хьаьяь ... кагІ гІона процессаш блок, пульсирующи конвейер, кхыйола объекташ. ХІана уж карьерзаьарa балхаш деш да.

Укх шера шоллагІча квартале кердача планироване хьалашка болх бе йоаларгья тха коллектива. Из керда гІулакх да. ХІанз Москвачерчи Ленинградерчи предприятий опыт йоамаш я тха коллектива.

Тха заводо арахеца продукци рентабельни я. ДІадахача шера пачхьалкхенна бае пайда 4 миллион 9 бІаь эзари сом да. Кердачо планироване завод массе ... материальни поощрени фонд, шоуьре шІаштІехьдарга производство. Заводе цо чот яь цу гІулакха. Из кердадар производства юкъе диxьача шІаштІехьдарга завода болхлошта материальни поощрени е, жилищни - бытови хьалаш тоале, социальни - культурни мероприяти кийчъе. Укх шера дукхагІа арахецаргда йоалада чох, болат. Кердача планироване системах боль бере дІадахараш а кердо да. Юхаьъяш шІаштІехьбахьаре мероприяти кийчъе еза, учет лелае еза, кадрий говзал лакхъе еза, кхы балхаш де деза.

Активе даьха лоацаш хинаршна массанар раьза а йолаш тІаьйнар 1966-ча шера дола социалистически декхараш.

СУРТА ТІА: республика промышленноста, транспорта, гІишлоний болхлой активан собрана дакъа лоацаш бараш шерачарa йолча хана.

МАССАЗАРЧА КОМИССЕЙ—ДАИМ ТЕРКО

1965 шера март бетта моттигерча Советашка хоржамаш хиллачул тIехьаґIа МалгIабика горсовета состав тIаьхьа кердаьллар. Паччахьалкхенна доза даре школа якха болабадар къона депутаташ, хиза гIулакхаш хьакараййцар. Хоьш да. уьш тIехьарча хана Советий массазарча комиссей балха доархIам лакхбора, цар бекъонаш шеръяра, гIулакхаш тоадара мел терко ю.

Уж ба Iаьдала организатем бахача вахаш юкъера бувзам лоаттабеш бола городской Совета тешаме гIолчий. Цхьаьна тхоай хьалхарча сессе массазара итт комиссе вIашаґIъелдар оаха производствени принципах, вешта аьлча цар тIахьожамо чулоацу боахамаш культураш моллаґIа цаI е массехк дакъа. Царна юкъеболх беррига депутаташ. Цар балха юкъевзаб дукха активисташ, специалисташ, интеллигенце викалаш.

Коммунистически общество хьалхьча моттигерча къахьегамхой депутатий Советий доархIам лакхбаро, цар бокъонаш шеръяро йиш хилийтар керда массазара а комиссеш вIашагIйохха. Масала, укх тIаххьарча хана тха хьахилдай социалистически законность кхоачашъярга, общественни порадок лоралярга хьожаш йола комисси—председатель депутат нов. Приступов Рониман Семенович. Цо Iамабу горисполкомерча ший леIамерча халкъа дружиний, новкъостий судий, административни наблюдательни комиссей болх, уж хьож предприятешка, учреждененашка, колхозашка, совхозашка, кхычахьа законаш кхоачаш миште ду.

Хьалхара сесси чаддъьнадачул тIехьаґIа массазарча комиссей председателашца семинарски занятеш а дь, цига оаха дийцар массазарча комиссей декхараш, бекъонаш, цар балха керттера формаш, планаш, сессе отташе хийчдергдола дешаш, къахьегамхой жалобаш заявленеш къоастар, и. кх. дI.

Семинарски занятешка бийхар хьалхаґIа хинна массазарча комиссей председателаш, цар йийцар шоаш Iамаль балха опыт. Иштта, шоай заседанешка, массазарча комиссаша квартале шоаш дергIелчул плаш оттаю, къовстаду цу планах мала, хьан, фу дергда.

1965 шера июне горсоветои ерригача юртий Советийн депутаташ гул а бь, «Депутата дий» чаххдьаьхар горсовето. ВIашагIяхийттача депутаташа лезийтIар КПСС горкома хьалхарча секретара нов. Д. П. Санькос «КПСС ЦК мартовски Пленума решенешка хьежжа моттигерча Советашта хьалхашка эттача декхарех», горисполкома секретара нав. Р. А. Чернобас «Депутатий бокъонехи декхарехи, цар балха формехи метолехи» яьча докладашка. Цул тIехьаґIа массазарча комиссашта юкъебоаґIа депутаташ къаьст-къаьстача группашта бекъабелар, царна практически семинарски занятеш йир семинерча тIеххьарча шера болх миште вIашгIехьбаккха беза дувцаш района бахктокхамерча болхлошеи исполкома членашеи къамьлаш а деш.

Из бахьан долаш массазара комиссеш дикаґIа дакъа лаца яьнай боахамаш культурек дегIаккхувлара дешаш къестадеча, вах баха меттигаш тоеш предприятеше, учрежденеша, организацеша беча балха тIахьожам лоаттабеча, коммунальни гIулакхаш деча предприятей, медицински культурно-бытовойи учреждененей, школай болх тоабеча, цар шоай балха юкъевзаб специалисташ, хIара комиссе ший актив вIашаґIетхай.

Масала, юрта боахамеш юртбоахама продукташ хийчъярей комиссе председатела нов. Энгинова Яне Йотас производствени управлене керттерча агрономаца нов. Е. В. Винникаца «Кавказ» яхача колхозеи «Ингушский» совхозеи юртбоахама техника дIаоттаяь миште доаттаи хьожаш тохкам белга вIаштIехьдаьккхар. Тохкам беча хана гучадаьккхар «Кавказ» яхача колхоза цхьоалгIача бригаде юртбоахама техника, къаьстта а тIехьатувса инвентарь дIаоттаяь во доаттаеш хилар.

«Ингушский» совхоза цхьоалгIача, кхоалгIача отделенешкеи йиълагIча бригадеи цIенъяннеи дыьта хьакхаеза яр селлиш, вехараш коттала латтар, силос хьоккача комбайнашта кIал хIаман оттаьлар, цIенъяннеи даьтта хьаккханеи яр, оасаш хьаьхьаххар, и. кх. дI.

Отделенейн бригадайн кулгалхошта бехк бир, хIаьта гучадаьнна вIашан цу кхоалгIаьнта юкъе дийна а дийла, уж дIадахара хаьаш оттайр.

ШоалгIа тохкам беча хана дукхагIа йола техника цхьадахьекха а лаьрхIа цу гIулакха къоастаьчеш цIенъаьчех майдашка дIаоттаь а яр.

Комиссе хьажар фу Iалаждаьлий а из дIаоттадаь миште доатталу а, гуйран-Iак заккалхьа доалаш чуловттаду оарараш хийча дий, оасарах кхаш цIенделга миште вIаштIехьдаьккхад, кхыча дешашка.

Царех дукхагIдараш исполкома членаш а юкъе болаш йолча комиссе заседание дийцад, цига уттаьлий гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадоаккхаргдола хаьаш маьгъдайк. Ше хьалхайна оттадаь декхараш миште кхоачамду хьеж комиссе.

ТерхалIье магаргIбоанаш а увахцIане лораярей социальни Iалаш гIулакхашта йола массазара комиссе — председатель нов. Яндиева Исмайлий Софья. Цу комиссе бувзам лоаттабу юрта Советий массазарча комиссейца, пенсионерий советаца, хIаьта из балхал долаш комиссей бувзамаш тIоатIагIу. ЯIаьхеґIа хул цар балха опыт.

Штата йоацача увахцIене лораяра отделаца цхьана (заведующи нов. Рахов Геннадий Михайлович) цар сессе е исполкоме дувца дешаш кийчдеча дана хьалхаґIа уж комиссе заседание дувц, хул тIехьаIа массазарча комиссе бахьаи лаьца дешаш ю. Цу комиссе членаша хан-хьахаьа тохкамбу социальни Iалашон отдела, города а юртий а медицински учреждененей балха, къахьегамхоашта медицински гIулакх миште ду хьож. Цу комиссе горисполкома хьалхашка уттадеча дешах цаI цар кхайкор долча нала медицински гIулакх дарах доли дош.

Исполкомо из дош хьал а лаьца, республика Министрий Советаца цхьана бакъахьарча оагIораьа къоастадир,-хIаьть 1965 шера 1 ноябре дена Советское яхача юрта 35 меттиг оттаберґбола тубстационар хьа 4 йийлар.

Культурно-просветительни балхага хьожаш йолча массазарча комиссе (председатель нов. Пушкина Мария Степановна) тIахьожам лоаттабу исполкомеи культура отделеи решенеш кхоачашъяра.

Массазарча комиссе практически новкъостал ду библиотекай, художествени самодеятельность болх тоабара дакъа лоац культура учреждененей районни семинараш кийчъечеи чакхйоаххачеи, новкъостал ду культура учреждененеш хьалхарга кийчъена.

Белгалдаккха деза да, тха культура учреждененита Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерства дика новкъостал деш хилар, белгала аьлча, дIа-юха дела «Кубань» яха автоклуб еннай райоле, Дезаковрча культура Шенна капитальни ремонт е ахча хьожайаьа. Цхьабоґъди, бехжатера хьакадеча ахчо кхоачамбаш района культурно-просветительни учреждененеш хила езача тайпара тоаяра.

Цу комиссе инициативах доахан кхоабеча «Ахканчуртский» совхоза директера нов. Льянов Оргцхой Ахьмада керда помещени тоа а йита, цига дIачуяхьийтар Кердача редактера библиотека.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумь лаьийтIар общественни организацешка беча балха практиках тха горисполкомо лучал оттагарга, хIаьта тха кхоачамбоацараш нийса белгал а дахьар.

Цхьаьне царех дукхагIа дараш дIаяьхад, массазарча комиссей бекъонаш шеръяра торонаш лоаш а исполкоме хIана исполнительни органий отделаца къестадеш дола исполкомаш, юххера а, царга къестадайта дIателар дукха. Масала, халкъа образоване гIулакхашта йола массазара комиссе (председатель нов. Гейко Раиса Васильевна) хIанзе а хьежай № 4 йолча школе-интернате берашна дешарах боахача махьах мукъабахара дешага, хIаьта цунах цийна хетараш исполкома заседане дIачу а дехьад.

Ший дерригга практически гIулакхаш массазарча комиссей, берригача депутатий, общественноста новкъосталца чакхдаха къахьегамхой депутатий городской Совета исполкомо. Иштта дешаре тхо лоархIадергда цу боахам культурех дегIаккхувлара дакъе тхона хьалхашка оттадаьча декхарех.

Исполкомо даим комиссешта йоазийт шоай балха планаш, пачхахьалкхен органий решенеш, хьал а лоац, мога а ю комиссей пайдаера инициатива, цар викалаш шоай заседанеш хьеч нарга шоай балха дешаш дувцачa дакъа лаьцийтар дукха. Совешенка оаха чулоцаш комиссей балха практика, хIаьта комиссей членаша шоай балха опыт дIагIъа ац.

Тха Советий декхар да городской партийни организаце кулгалца къахьегамхой аIлуш латта хьакари творчески инициативех хьалдацар, КПСС XXIII-ча съезда сийна лаьца социалистически ях пленош задачех кхоачашъяра, продукце дикал тоаяра, дерриге экономически къахкамаш тоадара тIаерзаяр.

С. ГОСТЕМИРОВ,
къахьегамхой депутатий МалгIабика городской Совета председатель.

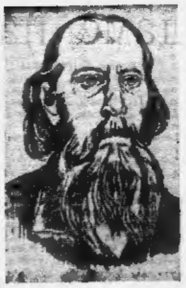

Сийлахь-воккхача ерсий писателасатирика, революционни демократа Михаил Евграфовича Салтыков-Щедрина (1826—1889) вренийе дунен литература юкъе сийлахьа моттиг лоац. Салтыков-Щедрин хала хьалха. Бера хана дехь крепостнически порадкаш тоалъенахай цунна. Цунна гоама кхиначa пачхахьалкхен учреждененка цо хьача гIулакхо йоазийтар Салтыкова-Щедрина цу эпохера общественни отношенеш, массе тайпарча хьалха социальни психологи. Н. В. Гоголя, М. Ю. Лермонтова творчествашa деллдахийтар Салтыкова-Щедрина литература. Писатела уйлаш вIаштIехьакхара аннини лай В. Г. Белинске, французски утопически социалистий идеяша, Петрашевски кружоко.

Салтыков-Щедрина произведенеш хьахьокх Росее крепостной строй йохаеш латтара цул мотта капиталистически отношенеш оттаяш хилари. Йоккхен тайп-тайпараш я писатела литературни наследи: романаш, повесташ, «Губернски очеркаш», «Цхьан города истори», «Господа головлевы», «Пошехонски старина», «Помпадуры помпадуши» «Благонамеренни речи» дувцарийн фаьлгайн сборникаш, сатирически очеркай циклаш, литературно-критически статьяш, «Смерть Пазухина», «Тени» яха пьесаш, кхыараш. Ший творчестве цо къахетам боацаш гучаьхай крепостничество, эгIазло кхайхаьй капиталистически оахкараштеи либералаштеи, бегдоалар доррига баьдедар, харцахьдар, тIехьадисар. Писатела хьахкелай къаьгачь образий йIарчча галерей, царца цо хьахьекхай хоаццо, карьеризм, моттийта хьестолураш, бюрократизм, тайпа болх. Халтолабаь лоаттаберашtеи эксплуататораштеи Салтыков-Щедрина духьала оттаваьа цхьадха дог дола ерсий сагкъаьдьегамхо, хьадьехкай цун творчески энерги, хьакъал, маькарло, хьисап. Салтыков-Щедрина хьахьекхад ше цIи хеза йола литература критик, теоретик, бакъйоаца вола публицист, талантлаьни редактор, къонача творчески низой организатор хивар. Писатела-реалиста традицеш дIахо йихьар ший творчестве А. П. Чехова, А. М. Горька, В. В. Маяковска, Д. Бедне. Ираха пайъарча дIаяхача заман юкъдисача кйрчча гIулакхашца къовсам лоаттабара тахан а новкъостал ду Салтыков-Щедрина сатира, кердача сага кхетам лу.

Оренбургски область. Гайрча горнообогатительни фабрика гIишлошъераш эксплуатацикхашеи бокха толам баьхкаб: араккхийй оттара хьакхара цIоста концентрат. Кердача фабрика а цкий чоалхаве комплекс, чоалхаве агрегаташ. Из йолалдийтарла йистедаьнна Iаьлаьнта йоккха гIишло-Гайски горнообогатительни комбинат хьаьнлара йола балдаш.

ХьатIайоагIача хана производство дIахо тоаяра, къахьегама оасарле, продукце дикал лаккхьара дукха къа[illegible].

Сурта тIа: цу йоаккхача вахнашца фильтровальне-сушильни отделене дIачуяхалохьа йиъкъа концентрат.

ТАСС фотохроника.

Коммунистий оамал тIадиллар кхоачашдеш я

Коммунистий творчески активность лакхъяра, царна кхетам балара, коммунисташ общественни вахара юкъеоазара керттерча формаех цаI я партийни собранеш, хIаьта дIанкхача шерашка хьежача оаха уж кастаґIа а ю укх шера. Партийни собранеш лоархIам лакхбара цига дувцаш дола дош боккъонца кийчду дукккхача коммуниста дакъа а лоацаш. Партийни собране дуица уттаду эттара лоархIамеґIара дешаш. Масала: коммунистий производства авангардни лоархIамах, идеологически балхах, коммунистаца уставни декхараш миште кхоачашду, иштта кхы.

Шоаш партийни собране де лаьрхIар тесса дуташ оамал йолаш бан коммунисташ. Де лаьрхIар кхоачашдара хьинаре дакъа доал парте боадараша, комсомольцаша. Иштта, масала 1965-ча шера ноябрь бетта парткаме дийцар совхоза шоалгIача отделене шурий-товарни ферма а хьакхий - товарни ферма а хьайбаш лерттIа Iаьнгара дахара дош. Цига бехктокхане бир бригадирайн ин. Такаеви Лютерена. ТIехьаґIа тохкам беча гучадаьнар бригадирашта шоанта тIадиллa декхар тесса дитталга — дукха доахаш хьакхарча хйцар, вIаштIехьдаьккхадацар доханна лерттIа гIулакх дехга.

Партком шоалаґIа хуьна дезаш хилар из дош. Балхара дIабаха оттабир Такаеви Лютерени. Царна меттел мига балха бахийтар тIулакх доазаш бола дика коммуниста.

Юртбоахама беррига къахьегамхоша санна тха хьайбаш лелийераш а соавка октябрь бутт баланун социалистически яхье баьлар КПСС XXIII-ча съезда сийна лакха къахьегама толамашца лакъа базара. Паччахьалкхена шура дIаллара шера план толамца тIеххоачаш а ю 103 процент дика вIаштIехьдаьккхар доалан Iаьнгара дахара гIулакх. ХIаьта пачхахьалкхента дулх лоткара план я 102 процент кхоачашйир.

Дукха къахьег совхоза хьайбаш лелалергаша доахан из дойтара вша хьалаш вIаштIехьдахарал соагIа Iан лакхалахь доалан продуктивность лаккхьанйтара. Ала деза цу дакъе пар цхьадола толамаш даьха хилар. ХIанзе а кхоачашъьнй дулх декхара хьалхарча кварталa план, хIаьта совхоза укх хакага дийлаьча 400 килограмм шура дукхаґIа дIалу хIаро денна.

Боккха терхам тIабахийта лелалу тха партийни организаце къонача коммунисташта кхетам балара болх. Хоьш из хий къонача коммунисташа практически балха тIа дика кхетам эшлата. Цхьакхь тха партийни организаце къона коммунисташ юкъеуза партийни баахаца хьинаре дакъа лацара. Дукха партийни декхараш тIадехк парна. Шоай производственни участкашка дика къахьегарах дукха соагIаташ а тайнна къонача коммуниста.

Иштта, масала, дика производственни толамаш дахарах пачхахьалкхен соагIат деннад доахан лелалача Закаев Ахьмада, доаркана Берзарь Анна Юрьевнайна. Шоаш дика къахьегараш соагIа ухкун къахьегамбеахкача шоай новкъостаьта дика новкъостал ду, балха опыт дIайоэийт, хIаьта балха тIехьабусараьта новкъостал ду хьалха латтараьта нийсса дIоттa. Массайолча фермашка республика Лакхехьарча Совета депутата доарка нов. Берзарь опыт дIайовзийташ совещанеш яй. Ше совхозе болх беш йолча укх шеряI шера шура якхара план тIеххоачашъю цо. 1965-ча шера ший группера тIара Iаттагара 2690 килограмм шура яьккхай цо.

Цхьакхха саг вац совхозе коммунист, халкъа тIахьожама новкъостала йолча группе председатела заместитель нов. Михайлов ца воввам. Масеххьаза тохкаб цо производственни участкашка болх миште бу. ХIаьта гучадоахаш хинна кхоачамбоацараш дIадаха новкъостал а дьа.

Партийни декхар тIадуллача хана оаха цу коммуниста кхетамга хьежжа лу декхар. Иштта, масала, коммунисташта Гебертуева Эсамбаевай тIадиллаьар политкружокашка пропагандистски болх бе. Укх лоаммача хана районе шоаш дика пропагандисташ хилар хьагойтад цар.

Марксистско-ленински теора Iомара новкъостала из къахьегамхошта дIайовзийтара тха партийни организаца вIашагIъеллай политически просвещене система. Цига дешаш 152 саг ва. Йиллача хана, оттадьча сахьата тIехь ца йоалаш чакхьовд занятеш. ХIаьта идейно-кхетама балхага диллача уххаз тайп-тайпарча средствах пайда ца. Идеологически балха тайп-тайпарча формашка—лекторанe, агитатораща беча балхо пенгазетанa, гойтара агитаце доккха новкъостал ду къахьегамхошта лерттIа кхетам балара.

Белгала лакхбеннаб коммунистий кхетам а шоанта тIадиллача гIулакха бехктокхама хилар а. Тракторно-полеводческа бригада коммунисташа ин. Пашаева, Ракиа, Вашдакова, кхычар а шоаш къахьегам беваш хилар хьахьекх хIара дийнахьа, производстве авангардни лоархIам царга ба. Шеррa-шерра лаьа ба цар чулацам юртбоахама культурай хьуккъам.

Коммунисташ къахьегам беваш хилар, шоаш производстве хьалха латта безаш хилар дика кхеталеш белашцахь вIаштIехьдаьлар совхоза дIайахача шера пачхахьалкхенга хлат доткара план 132 процент, шекара свекла чулахараш план 124,5 процент кхоачашъе.

Совхоза партийни организаца дика кхетам я партеи правительстваи юртбоахама белхлошта хьалхашка оттадаь декхараш доккхой а сийлахь а хилар. Уж дизза кхоачашдера доахан лелалара, дIавоаш йола хIахаш нийса ера а царна лерттIа гIулакх дара а, трактористаш кийчбара курсаш вIашагIъехкай. Деша заґIаш берригаш а 148 саг ва. Денар дIа а долаль дика дIахьош да.

Совхозе вIашагIъеллай совхоза экономически совет, хIаьта отделенешка экономически бюрош. ХIара квартел чакх массаль яла продукция якхарга дIадахачунга, хул дикалга хьожаргъя уж, иштта техкарга гучадаьха кхоачамбоацараш дIа миште доах.

ХIана тхо чунйона къахьегаш да бохамаш ловрастат цкъейоалара. Укх шера из юкъехьарга хьахийтанараш фермы тракторно-полеводческа бригадеш.

Партийни организаце кулгал а деш совхоза къахьегамхоша шоай ще, хьинар кхедердаш юртбоахама культурай лакха хьунккъамаш кхедара доахаца душ йола продукци арсамьнккхара.

В. ШУЛЛИЙ,
Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза партийни секретарь.

МАССА ХАНА ХЬАЛХА

Эттара хьалха Шалла района Ленина цIерахча колхоза ферма балха ера Табаева Кхокха.

Доаркаш шеа бар кунна ферме болх булургхилархах.

— Йодавгья. Ший ха а йолергья доахаш а тахкадергда. — йоахар нин. Цхьабатдаъ. Кхокха яда дага яцар. Керига уйла тIа а йохийташ болх бе лаьрхIаэ цо.

Хала дар юххьанца. Доахаш дийттачул тIехьаґIа дIа-юха хьеале да могаш лазар пIенгаш юкъа. Шоай доахан дийтта баьча шийна новкъостая де лаьрхIа доаркаш хьатIабьхкача Кхокхас аьлар:—боаш, айса деттаргда аз».

— Хьоний хье сен цура?

ХIана аьлла Кхокхас. Кхокха доаркашта шоашта гучальлаш из курал а йоацаш къахьегам беваш хиьар ала. Ший болх сихаґIа Iомабар дукха деррига ца дова цо. Ца ховр балха гоняд йолча доаркашка кхетар.

Цкъа Iуйрийна ферме хьабаьхкача доаркашта йIарсайра белцеи новрадеи доахан латта моттиг цIенъеш йоллаш Кхокха.

— Iа фу лелалу? — яьхиа хеттар цар цар.

— Доахан латта моттиг цIенъеш йоал-кх. — аьлар Кхокхас шийна дахьин хьакар дIа а доаккхаш.

— Оаха кхаь-дий дийнахьа цара мича цIенъе. Из хархахьа да.

Цу хана дешa массе хана а цIена хулар хьайбаш латтача. Кига тохкачa кхаьаш дерига помещенеш сейдаґIа, парґIаґIа хетийтар.

Iурра дешa сарралла ферме хулар Кхокха, хIаьта сарахьа цIена хьалха латтача лоархал, хьайбаш лелалерий опытах лаьца даъь газеташ тIарен журналаш тIарен статьяш еш. Керда мел дар ший балха юкъе деяладора.

— Хьох-м латтта профессор а хургьа, — бегаш бу доаркаца. — Профессор ца хулe а дика доаркасм хургьа [illegible].

Ше аьнна кхоачашдиу Табаевас. Дукха ха яладеьра дикаґIа йола хьайбаш лелалер хилар цаI. ХIана хьалха Кхокха [illegible].

Гучадаьккхар [illegible]. Цу ферме доаркаша дийнахьа массе доха доахана йоаллар. Из цар мел дуь хьежац, хIаьта доахъа дукха а лаьа доахана из херж. хьаь тура арттрас. Дудухьа дIадиллача доакъарах кхоалаґIа дакъа когашта кIала а дола. юкъ а дуь. Из деррига гуш а дикахха Кхокха лаьрхIар, дийнахьа кхоза дуллиш дола доакьар мIезиг-кIезига дуллиш кхеза ерийна. Болх дукхаґIа хуле а доакъарах юкъдусаш мIезиргаґIа хул, хIаьта дийнахьа буса хIара Iатто 2 килограмм дукхаґIа шура лу. Оаха хьаллаьцар кхыча доаркашa из пайдане гIулакх.

Даим йоакхо из Табаевас доахан дIайха Iаьнгара дахара, царна шуртa доакъар хилийтара. Хаккахьа ремонт дь хул цар ферме доахан латтача помещенешта. ХIаьта карахь ремонт е саг воацаш бусача мах в боашаш шоаш ремонт ю долркашa хьайбай помещенешта.

Дукха ха йоалай Кхокхас шийна довр доаркашта хьехаш. ХIара цо Iома а ба дика болх беш ба Белалова Эписа, Айдамирова Минга, кхыбараш а.

ХIара дийнахьа кхоачашдо фермa шура якхара план. Шедахача шера 10 октябра хьатIаккхоачаш кхоачашйир доаркашa пачхахьалкхента шура йоахара шоай план. Шийна тIачIоагIьаьча доахана группах хIара беттача Iаттагара планах 1500 килограмм лакха евзача 2600 килограмм шура [illegible] Кхокхас.

Лакха мах баьб Дай-махко хьалха латтача доахан лелалоча Табаева Кхокхай къахьегама — Ленина ордена сийлай цунна.

Ю. ВОЛОГИН.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

ДIалаха цу Наьсарен района предприятей дукхаґIа йолча коллективаша дикача хьохамашца чакхдаьккхад.

ВерхI шера задани ноябрь бетта кхоачашйир мельзавода коллективо, хIаьта шера задани а кхоачашйир 104 процент, бIаь вир сома продукци планал соагIа ара а хецаш. Дикха лоадир продукцега дIадоал. 1965-ча шера Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои профсоюза областной советои массехказа дIа-юха тела Ше байрах хьожалой цу коллектива. Массанена бовз производстве хьалха латта столяр Мегушков Анатолий заливальщица Измайлова Айна, слесарь Путоев Махьмадкири, кхыбараш. КПСС XXIII-ча съезда сийна къахьегама вахте оттача мельзавода коллективо доп дейнад хьалхарча квартала план укъаь птелагIча марта кхоачашъе.

Доккхал де йиш йолаш къахьийтар дIадахача шера къоначa «Электроинструмент» завода коллективо. Шера задани толамца кхоачашъьй завода, укхаза хьакиннай лакха квалификаци йола кадраш. Шерра-шерра лакху завода производственни низ. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лакхара ерригача коллектива юкъе ларжача яхье дакъа лоацаш ба беррига белхлой, завода цаккаш а хинна дIаэттаб токарь Дахкильгов Йоакъаб, наладчик Кругликов Альберт, шлифовальщикаш Дарсигов Оарц, Гадаборшева Роза. Дика «отлбаб» болх нав. Арчаков Кхаьбулата кулгалдеча литейно-прессови цеха. Дика рационализатораш хиларна бовз укхаза Аушев Махьмад, Гагатунин.

Кхы а дукха фу заводе рационализатораш. ДIадахача шера балха юкъебоалавьча 19 предложене 16 эзар сом пайда белар завода. ДикаґIа вола рационализатор ва Марзаганов Ахьмад.

ТIехьабисабац хIаман тегараш а, лакхьенай цар тегача продукце дикал, коммунистически къахьегама цIи лелаю Кодзоева Азната, Зазоева Рукъета, Мартазанова Тамарас, Вадоева Хадшта, Муцольгова Лизас.

Наьсарен сибат хувцара, из тоаяра, хоьъара къахьегам ба района гIишлошъераш. Дукхьал цхьан шера хьалдаь 98 квартира йола кхо цIа, 536 сага лаьрхIа интернат, бани, газопровод, дукха кхыйола гIишлош а.

Ала деза, района кхыйолча предприятешка цIенхаштара кхоачамбоацараш нийслуш долга. ВоагIача тайпара пайда оьц производства резервех, продукце дикал лакхъяра де воагIар лац, къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхара гIулакх а лелара лац, къахьегама дисциплина а массаньа ац дика. Шера задани кхоачашъъир № 5 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо. Кулгалхоша лерттIа технически тIахьожам ца лоаттабарах гIишлой-монтажни бахкаш дикал во йолаш дь моттиган нийслу, хедара лел рационализаци изобретательствая гIулакх.

ДукхаґIа йолча субподрядни организацей белхах объекташ эксплуатаце дIалара ха тIехьаьньар, масала, бани, интернат, маьхка завод. Бакъда, беррига гIишлошъерий бехк а бац цо, хIана аьлча гIишлой материалаш Iамадъяра гIулакх дика датташар.

ДIадахача шера хиннa кхоачамбоацараш кхы ца хилийтара парте районни комитето мехкацарча парторганизацешца цхьана царига терко тIайохийтарсьа предприятей къахьегама оасарле лакхъяра, чура терпнех биза пайда эцара, продукцега дIадодар лохдара гIулакх. ЦК сентябрьски Пленуме сошалашца хьежа продукце дикал лакхъяра а дукхаґIа терпо е. ХIара производства участке тайп-тайпара мерапрятеш дIахьу технологически балхеи дисциплина тоаяра.

Сентябрьски Пленума сошашеи тIкъа кхоалаґIча съездах болча хаама айлаь къахьегамхой хьинар. Массайолча предприятешка тIайийнад лакхара социалистически декхараш.

А. ГУДИЕВ,
КПСС Наьсарен районни промышленно-транспортни отдела заведующи.

ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДАНА—БОККХА ТЕРКАМ

«Знание» яхача общества Шелковской районни организаци ший Нохч-ГIалгIайчо эттара йоккхаґIчарех цаI я. Ший кугIарашка цо чуэз 300 соагIа тайп-тайпара гонзал йола лектор - общественник. ХIаьта йийшача лекцешкеи аьча докладашкеи дийлачь уж 2852 я. «Халкъа знанеш» — иштта девиз а йолаш болх бей я Шелковской района «Знание» яхача общества дукха юкхьанкара организацеш. Дукха лекцеш йийшай лекторашa кхашка, станицашка, фермашка, бригадашка.

Каст-каста районни организаце КПСС районкомца цхьана юкхьанцарча организацей председателашца семинараш консультацеш я. Дог гIоздаккхаш я Баргалински станица цIаґIара лекторех. Масса а хана новкъостал ду лектораша колхозашта, совхозашта, района промышленни предприятенита лерттIа, ший хиннахьа производственни декхараш кхоачашде. Боккхача безаца ладугIа гулбенараш ин. Сруева, Кирсанова, Янкинай, Веркина, иштта дукха кхычар лекцешка.

Баргалинская, Старогладовская станицай лекторски группаша лаьрхIад юбилейни деноп деаде. Дукха болча хьехархоша дIадолаьаьд кердача темех лекцеш еналга.

Лекционни пропаганда боккха опыт йолаш я «Знание» общества Баргалински станица юкхьанцара организаци. Цун председатель нов. Сруев сайрийнарча бахкой-кагирхой школа директор ва. «Ше ахархо» яхача колхоза партийни организацеш цхьана квартала а ах шера а план а оттаь дика чулоацам болаш а тайп-тайпарча темах а лекцеш еш.

КПСС ЦК мартовски Пленумо белгальяхача кердача экономически мероприятенаш, теттара дика хьалаш хьадаь юртбоахама массалла дзакъонн дегIадоаладара. ХIаьта хIана хьатIаэттача кердача ихе шера хьалхара юртбоахама цу Пленумо белгалбаьча мaьхъах доаґIа. Вай вахаре дикаґIча оагIораьа дукха беналонаш еннай цо. Тахан лакха хьунккъам кхебо къовсам лоаттабеча къахьегамхошта дика дова уж хувцамаш. ЧIоагIа бехктокхане а сий лола а декхар да юртарча лектора хьалхашка латтар. Общественни экономиве ний да эцаша йиса торонаш гучахар, царех йоазане пайда эцалга Iалашдар, парте дош юртбоахама къахьегамхошка дIакхачийтар—уж да тха лектораьта хьалхашка латта декхараш. ХIаьта уж кхоачашде дa бийса цa къовсаш къахьегаш . ба тха районера лектораш.

Ешаш йола лекцеш дукхаґIьараш юртбоахама темах еш. Масала, дукха хьал дIадахача цхьан шера лектораша ин. Гирнева, Нерсесова, Проньккина юртбоахама темах 25—30 лекци йийшай. Нов. Гирнев ше «Червенский» яхача колхоза агроном ва. Комсаш лелаечарна «Комсашта хулаpа филексерaца лоаттабу къовсам», «Комсашта механически обработка при къахьегама оасарлеи» аьнна ше лекцеш ешаш цо дукха наьсалаш кхийлар шоай колхоэера. Дукха наь гулду зоотехника нов. Проньккина лекцеш ешача хана. Иштта масала, «Материальни стимулирование принципах доахан лелалеча пайда эца» яха лекци ешача хана. иштта кхы. Иштта лекцеш ешаш хилча цар новкъостал ду юртбоахама къахьегамхошта балхаца нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадаха, кхашка кхебу хьуккъам лакхбе, Даьхенна дукхаґIа ялат, кхух, шура, тха дала.

Юртбоахама темашта нийсса чIоагIа терхам тIабахийта еш общественно-политически темах йола лекцеш а. Масала. Дубовской юртарча юкъерча школа хьехархочо нов. Д. Т. Еременко, пенсионера нов. Клевцова, Червленски сайрийнарча бокхой-кагирхой школа директора нов. Д. С. Веркина, иштта кхычар а хунеш халкъашта юкъерча хьалахь лаьца дика чулоацам бола лекцеш еш.

Цхьабакъда, массашьа а моттиг гIулакх иштта дика. ЛерттIа юртбоахама кхетамий а хьалха латтача опыте а пропаганда ц цхьайолча моттигашка. Укх тIеххьарча хана хIоанга еш баьннаб цу темах лекцеш. Масала, Каргалински станицерча «Знание» общества члена «Ше ахархо» яхача колхоза агронома нов. Мамбетова, иштта кхычар а укх тIеххьарча хана цу темах лакцеш ейна.

Эсала пропаганда ю хьалха даттача опыта Кирова цIерахча, «Коминтерн» яхача колхозашка, Кеби яхача юрта, иштта кхыйолча цхьайолча моттигашка а. Цун керттера бахьан да совхозийн колхозийн кулгалхоша, партийни организацеша цу деца боагIача бооса терхам тIа ца бахийтар.

Цу цхьадолча боахамашта керте даттараш, цар даргIарош хьакаш ваза безаш лоархIам болча лекционни пропаганда балхага. Цига нийслу кхоачамбоацараш сихха дIадаха а деза.

Т. ШАРОВ,
«Знание» яхача общества Шелковской районни организаце бехктокхама секретарь.

Сакъердаме наькъаш

Балхара отпуск майнача салаІа мичахьа вахача бакъахьа вар-хьогІ, ахьле хетаду хІаранена. Нагахьа сан-на путешестви дукха езаш хьо вале цу тайпара салоІам дІабахьара хьа-лаш Іаламдаьд туризмах йолча областной Совето.

Нохч - ГІалгІай республика моттигерча маршрутах гІаш никъ ба йиш я. Цу хьакъе туристашта чІогІа хо-ла хеташ я Советски, Ведана, Ножай-Юрта районий лоамашкара моттигаш. Белгалдаккха деза вай республике гІолла цу тайпара никъ бІарччача шера бе йиш йолга.

Кезеной Іам, Каспийски фонда Висте, хиттта Тбилисе, Махачкала ххача городашка а ваха шиш - ххаь дийнахьа салаІа йиш я. Вай республика территоре тІа гІолла Советское, Итум-Кхала, Мелхесты, ххача юр-ташка гІолла чакх а вахьна цул тІехьагІа Грузе ххьача Тбилисе гІол-ла Іаьрика форд уллача хьатІакхача йиш я.

Теплохода тІа а хайна Волга ххача хи тІа гІолла Москвен Ленин-градеи ваха могаргва. Цу гІулакха лаьрхІа 96 соматара 176 сомага кхач-чалца мах а болаш туристически пу-тевкаш йохи областной Совето. Чкъьарий лувцаранта лаьрхІа я Астрахане ваха отт дийнахьа йолу путевка. Цун мах ба 3 туша.

Прибалтика республикай городашка, сошаш республикай столицашка, Москве ваха безам болчва лаьрхІа я 1966-чу шера 22-чу июле Грознера арайоала «Нохч-ГІалгІайче» ххча ни-ехд. Цун маршрут я укх тайпара: Грозный — Киев — Минск — Вильнюс — Каунас — Рига — Таллин— Ленинград — Москва— Грозный. Путевка мах ба 150 сом.

Лакхе йийначарел совгІа еррига-шаш 165 маршрут я къахьегамхой салаІа баха йиш йолаш, хІьта сен-табрь бетта Серженъ-Юрт уллача районе упахцІено лоравра туристски лагерь хьелларгьа. Путевкаш эца йиш я профсоюзаш нахе шоай лоІа-ме дакъа лоацача спортивни общест-вашка гІолла. Путевка рассрочках эца бокъо я.

М. ДЕНИСОВ,

туризмах йолча областнета инструктор.

ЧАМ БОЛАШИ ХЬАЬНЕИ

Дукхача шерашка къовсам лоаттабьчул тІехьагІа 1963 шера коммунистически къахьегама бригада яха цІи елар Шелковской станицерча столове коллективана. Даим из цІй дола цІи лакха лоаттаеш къахьега гІерт из коллектив. Денгара ден-га шоай болх тоабеш, наьха хьаш-таш дикагІа кхоачалдеш хьабоагІа кхача кийчберы, пунхуьа 1965-ча шера шоллагІча степень диплом де-лар коллективана.

Барт тайна дика коллектив я сто-лове къахьегаш яр. Дукха ба шарна шъе дукхача шерашка торгове болх баь нах. Лерттіа тІахьожаш лейттабеш а даа хІама мишта кийчде деза хьехаш а ва шефповар Кинев Алексей Тимофеевич. Цхьайтта шу да цо даа хІама кийчду. Йоккха бал-ха гралл Іомаьй Конева. Миччахьа вай республике нах вІашатІехийтта-ча даа хІама кийчде вех Алексей Тимофеевич. Повар хилара удостоверени 1956-ча шера Москве деллад цуна. ХІьта цул тІехьагІа Волгограде хийнав кулинари Іомаеш. Цига ду-кха хІама дайзар цуна. Вай республике бахча балхах дІадахача шера «Знак почета» яха орден еллай Ке-**[illegible]** а.

Денгара денга шай балха гонвал лаккъеш хьабоагІа поповар Филименко Раиса Савельевна а. Цо за-очна Нальчикски кооперативни учи-лище яьккхай. ХІама ха лоеш, тов-вачар балла опыт йоза гІертаж я из.

Тайп-тайпара да столове кийчду даа хІама, шин-ххаь тайпара я пхьоалагІа блюда, кхоъ-йиъ шолла-гІа, пуш совгІа закускаш, салаташ, венегреташ, кондитерски изделеш кийчъю уххаза хІара дийнахьа.

Бакъда, шера ассортимент хилча доалаш дац кхача кийчберий гІу-лакх. Эггара лоархІамегІа дар кийч-баь кхача чам болаш хьаьнеи хилар. Из дика кхеталеш я столове коллектива. ЧІоагІа къахьет столове болхлона шоаш кийчбу кхача ваха безача тайпара хилийтара. Шин ю даьлча шено эрайоаких. Каст-каста кондитерски блюдай выставкаш ю, сага йоалаеча е ваь ю белгалдеча пхьатара хьалхе заказаш а ийдеш це яххача тайпара даар кийчду. Столове ассортимента юкъе лоархІаме моттиг дІалоац къаман блюдаша.

Каст-каста «манты», «самсы», «суйгаш», «чехохбили», «шашлык» яха чам бала блюдаш даа йиш хул шелковчаний. Укх столове хІама дуаш продажи группера дешарвой а ба. Дукхьала шарна лаьрхІа шІа да. ХІара дийнахьа шш ваар пончики пирожкаш дІаухийт столовера школьни буфеташка.

Районни центре, е чабанаш вІашагІкхийтта, е совещаш хургІоаш хилча хьалхе уж гуллу ди шарна дукхагІа безача кхачаш белгалду столове коллектива.

Укх шера хьалхарча кхоаргале 150 эзар сом а столовена плин. Из парте XXIII съезд хьатІакхачалехьа кхов-чаштьергІолаш я коллектива.

1966-гІа шу дІадолалуш хехьа хоз-расчетни организаци сайна ший ба-лансе яьккхай столови. Из геттара лоархІаме за. Укх шера кондитерски цех хьалъергьа уххаза. Блюдаш кийчдеш дІабода мах лахбе дезІ столове.

Ресторанаш кафенеш лаьрхІа шол-за вІаштІардаь цІенаш де дезІ уххаза.

1934-ча шера деза торгови системе болх беш хьаенна укх столове заведующи Лучанинов Дмитрий Антонович. Завхоз а заготовитель а воацаш уж балхаш а кхьдола столовена эшаш доля хІамаш а шо вІаш-тІехьдоахаш леладу цо.

Шера шозза кхоакха бут балкха Грозненски, Нальчикски кооператив-ни училищера практиканташ хул уххаза.

С. МАЙСИГОВ.

КПСС XXIII-ча съезда дика къахьегама совгІаташ кийчдеш ба «Ставрограннефть» НПУ бурув деттача контора бурув деттараш. № 665 йолча скважина бурув тохаш а Гринь Тимофей керте латта бурув деттарий бригада. Январь бетта шин декада планах тоха дезаш хиина бурув 40 метр яр, хІьта техар 61 метр я. Къахьегама техаш кхы тІа а лакхьеш болх беш бе бурув деттараш. Цига белгалбаха боагІа Игнатенко Федор, Преловский Герман, Кречков Геннадий, Кречетов Виктор, кхыбараш.

Сурта тІа: бурув деттар Игнатенко Федор.

М. Панова сурт.

НАЬХА ГІУЛАКХ ДЕ КИЙЧА ВА

Ше мастерске хьачуваьлча Цуев Юшайна эттара хьалхагІа бІарга-вайнар вар шофер Исмаилов Іаддал.

— Фуд хой хьона, Юша, — аьлар Іаддала, — со хье волча латтъа венав. Цига дийнар, цо ше за-седане из вар бахьаш долаш квалификационни комиссе шийна шофера шоллагІа класс ца яхар. ХІьта цу дийнахьа гаьнарча участке хьу дІа кхухьаш хилар бахьаш долаш вІаштІехьдалаьвар цун комиссе заседане. Балха ца йисте а яьнна ер комиссе заседани аьча моттиге кхаьчача комиссе членех цига саг вацар. Цхьа саг бахьан долаш кхы гуалугр болаш бац а аьлар цунга. Цудухьа ший вожав волча дагавала венавар ца.

Комсомольце дувцачунга дика ха а дийгІа леспромхоза конторе вахар Юша. Комиссега юха заседани а яйта шофера шоллагІа класс хьожайир Исмаилов Іаддалийна. Цо дика къахьегарах ецнай цуна из разряд. Цуа совгІа укх тІехьарча цхаь бетта шоферий шоллагІча класса заниттемка а юха экзаменаш дика дІаелир цо. ЧІоагІа гІадвахавар Іаддал комиссе решени аьлга хайначул тІехьагІа, цхьабакъда, цул а чІоагІагІа гІадвахавар Юша. Тамаш а яц! Сага шийна хьалханиа оттадаь де аьа хІар кхоачанце вовкъестал даьлар цо.

Дукха гІулакхаш да Цуева де де-заш—сатем йоацаш болх ба цо беш бар — комсомольски организаце секретарь ва из. Бастхаста ший комсомольций бокъонаш яха езаш хуа Юша. Цига цун тоам а боал.

Леспромхоза дикагІоолча шоферех ба шин деттагІа комсомольцаш Исрапилов Іаддали Зельбухаров Махьмади. Нагахь саг вац леспромхозе царел дукхагІа хьу дІакхихьа. Балха шаь тІехьхоачашъярал совгІа шоаш лелаеш йола машинаш лораеш лелаш цар. Уж тІабагІаш йола шиз бола МАЗ-ан масса а хана чархаш тІа я. Цудухьа, леспромхозе цІена МАЗ яха машинаш аьхкача хана массавоача шофера хетар цу шиннена цІена машинаш хургья, аьнна. Цхьабакъда, кулгаххоша царгара машинаш гараже эттара къьаьа, тангІенна але а, цІена машинаш лелае ца хоучарга дІаелар. ЧІоагІа раьза хиланвар цу гІулакха Юша. Дукха дувна дийзар цун леспромхоза кулгалхоша цІенача машинаш тІа Исрапилов Зельбухаров хоаве веза яхаш. Дукха ха ялале цІеначча машина тІа хайшар кагойхах.

Дукха веза леспромхозе комсомольцашта шоай секретарь. Цудухьа нагахьа саина Юшаьс аьннадале, моллагІа гІулакх кхоачашду комсомольцаша. Миттта хилар сацла ко лоацашта лаьрхІа станок хьалъеча а. Беррига хІана боа аьнна комсомольцаш балта ха йистеньча юхе а бисе станок хьаеш боахар. ЛаьрхІача хана дукха хьалха хьайир станок. ХІьта массала воскресникаш даьа леспромхоз комсомольцаша шоай секретарь корте а латташ.

Дукха найдине, сакъердаме гІулакхаш ду комсомольцаша шоай вужала хьалхе а телаш.

Юша дІаухаш бола никъ юртара клуба юхе гІолла тІехвола везаш уал. Каст-каста ше чувоаш клуба юхе хІама а ца деш дІаетта дукха бераш латтыш бІаргагера цунна. Цхьа ца тохадалийвар цунга: дІатІа а ваха фу деш да цо уххаза аьнна хьаттача: юха бист а ца хулаш латтар бераш. Цу дийнахьа цунна гучаьаьвар школе а ца ухаш уж дешархой клуба юхе гІолла лелалга. ШоллагІча дийнахьа школе а ваха цига къамаьл а даь, дешар за ухача берий дайша - ноаноеш кхийтар.

Дукха за Ісаняар цул тІехьагІа. Урокашка цІй ухаш хиена бераш школе юха чу а даха деша хайшар. Цхьабакъда, царна хиина Дадаев Хьасаий Арсагиреев Іейсан дукха ха ялале юха а клуба юхе гІолла лела баьлар. Цхьан дийнахьа цу шиннеца къамаьла даьчул тІехьагІа Юша кхийтар уж кхы школе юхагІоргбоаиалта. ТІаккха тхаьнцига болх бе доагІий шо, аьнна лаьттар цо. Раьза хилар уж. Цхьабакъда, леспромхоза мастерске шоаш болх беш сайрийнарча болхлой кагирхой школе деша а бахар уж. Дика белхаш хуа йиш яц хийна ца хилча аьлар хІаьнкана. Царна хайра Юша ше класс йисте а яьнкха тІехдика токаралла болх беш волаше а заочно техникуме деша вахалга. Иш цу даьча механик хургва иох.

...Дукха дехарашца Грозненски леспромхоза комсомольски организаце секретара Цуев Юшай де дезаш. Цхьабакъда, цуна лов ше мел пайда лу наха. Цудухьа ший виз, хьинар кхоадац цо наьха дукха.

А. ПЕНЬКОВ.

«ГИПРОГРОЗНЕФТА» СПАРТАКИАДА

«Гипрогрознефта» проектни института болхлой коллектив чІоагІа спорт дукха езаш я. Из хьаьокх спорте дакъа лоацаш 900 совгІа саг хилара. Шерра-шера традиционни спартакиада хул уххаза.

ХІана а дІаьхош я Іай хула 9-гІа спартакиада. Спорта 8 тайпах къовсамаш деш ба проектировщикаш. Укх шера эттара хьалха яхьа юкъе дихьад чкъьарий лувцильта. Котбаьлар технически отдела болхлой. Командий хьалхара моттиг яьккхар цар.

Сакъердаме яр волейболистанта юкъера яхь. Цхьан бетта хІара очко къувсаш хилав ялх шаІача наьхен ялх кхалнаькеш командаш. Юххера хьалхара моттиг яьккхар монтажни отдела волейболисташа, хІаьта генпланоций команда шоллагІча моттиге я. Турнире цхьаккха а пораженин ца хиина генпланоовцаш яхьа лидераш ба.

ШоллагІеи кхоалагІеи моттигаш къувсаш кхы цІаькха а вІашагІкхийтар волейболисташ. Технически отдела спортсменаш счет 3:1 йолаш гІишлощъечарел котбаьлар. Царга шоллагІа моттиг я.

В. ПОСТНОВ,

спартакиада корттера судья.

ТАЙГЕРА МАШИННИКЪ

Урала Іалама гаиванта юкъе йоккха моттиг дІалоац хьунаша. ВІаьш миллионаш кубометраш латт Свердловскии Тюменскии областий къелбаседехьарча тайге. Цхьабакъда, ушалехи доккхийча хиш чакхвала йиш ца хилар бахьан долаш саг тІаккхача йиш йоацаш дукха хана лелха лаьттай из йіаьхий баьццарча доаппо гена. Цхьабакъда, дукха ха йоацаш Пичакхьалкхеи комоссе дІа а яйца болх бе йолаенай Ивдель-Обь ххача хьу уккача машинаьъа 220 километр йІаьха хьалхара аргІа. Цун проектни дІоахал — 372 километр. Тайгерча машиникъьа бІоаххале хьаьъеттай посолкаш, цхьайтта хьунпромхоз йилай. Кердача ноекъа гІолла цахаддаш уд хьунах етта йола платформаш. Из кхухьейт Урала хьу чакхйоахача предприятешкен керда хьалъеча гІишлошкен, Карагандe кІор боахкхача шахташка, Россе центральни районашка. Уральски хьу яитта йоазаш а дика лоархІаш а я доазол декъа, белгала аьлча Англе.

Ивдель-Обь ххача къагзе районе хьахул керда хьунпромхоаш, хьаьлеш латт хьу гул а ош дІаккухьийта боа. Хьалье лаьрхІад шера ардакха, фалера, маьхата, плиташта, хьунхимически продукцена лаьрхІа ятт миллион кубометр совгІа хьу чакхйоахаргІола йоккха хьунпромышленни шиш комплекс.

Юххьанца хьу ухва лаьрхІа дагадехадар Ивдель-Обь яха никъ буллинга. Цхьабакъда, хІана цун лоархІам дукха лакхбеннаб. Из чакхбаьннаб малхбузене — СибегІарча лохалене дукха Іалама газ йоаллача моттигашка гІолла. Укказа юллаш латт 525 километр вІаьха Игрим-Сергов яха газопровод. Цо дукха аттача доаккхаргда газопроводчикаша шоай хала дехкар кхоачашдерга: вІезингаІа вецаргьа балхаш деча моттигашка мухьаш тІаккухьургдола вертолеташ, тракторашь.

Къилбаседехь шоралгахьа 50 е 64 а йолча градусашта юкъерча Іалаьмате дукха ушалаш йолчен хиш долхачех районе никъ биллар атта гІулакх дац. Юххьера деко 220 километр никъ гаьна балалехьа 181 тІий тилла дийзад.

ХьалхашхІахьа гІа бонхаш беда никъ СибаретІарча Обь ххача нна болча хиша дукхьаьа. Рельсаш йоххаш латт 338-ча километре. Гаьна яц Тюменски тайгерча рузкъаш ауташ йола йоккхий хиш хаІараш хьаеллалургІола ха.

Людмила ВУТОРИНА.

АПН корреспондент.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СЕНАТОР МАККАРТИ:

ЦРУ конгресса тІахьожама кІал

ВАШИНГТОН, 25 январь. (ТАСС). Сенатора Юджин Маккарта (демократ, Миннесота штатагара) селхан сенате юкъе йиллай «ВІашагІкхийттача» Штатий арахьарча политикана Центральни разведывательни управлене из влияни йиза а къоестамболлаш а йоазара» йола кхьча мехкашцарча гІулакхий сенатски комиссе подкомисси вІашагІйоллига тІадуллаш йола резолюци.

«Вай арахьара политика вІаштІехйоахаш уиттаяра чакхъяхара а процесса цу управлене еча влияние хьакъехьа кІенхаштта сагоотдайтад, — йоах цу резолюце тІа, — Доминикански Республикерчеи Вьетнамерчеи Центральни разведывательни управлене роло».

Сенаторе, сагота а йоаш, белгалдеах «Центральни разведывательни управлени йолча 20 шу тартгача хана чуъь цун балха конгрессо официальни тохкам баь ца хилар».

Центральни разведывательни управлене леладеча авантюристически гІулакхашта американски общественность раьза йоаца а цар пун сагоття а дукха ха я. Цудухьа сенатора Маккарте резолюции я а а ЦРУ леладу гІулакхаш тІахьожам боацаш хиларах тІехьа тІайоагІача хана доккхий хатараш дувзар кхераш Капитоле бъъ вен юкъе саготдеш долга хьагойташ.

Цхьабакъда, Центральни разведывательни управлене леладу гІулакхаш конгресса тІахьожама кІал оттаде американски конгрессменаш гІертам хилар хІаназалца юкъахдусаш хьаденад. ХІаьта цу юкъагІа ЦРУ дІазо а США арахьарча политикана шай аламич лоаттаелга чІоагІдеш хьа а ленад, пачхьалкхен департамент дика тІехьашка а теттай. «Вай правительства разведывательни ведомство «шийлача тІема» шерашка закон а оттадъ дегІаахар, — галлора селхан «Вашингтон пост», — дукхьала пачхьалкхен департамента леладеш хьадахьччча гІулакхашта дикка чІоагІа юкъе гІортар долчох шек хила йиш яле тамаш я».

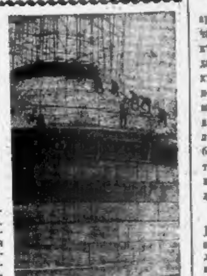

Сихача темпашца дегІаух болгарски химически промышленность. ПхелагІча пятилеткаха мехка тайп-тайпарча доакъошка хьахургья йоккхача химе керда объекташ. Царех эггара йоккхагІа йола комбинат Враце хургья. Цо хІара дийнахьа мехка 300 эзарнел тІех тонн азотни удобрени лургья.

Сурта тІа: хьалъеш латта комбинат. ВТА—ТАСС-а сурт.

Посол юхавийхав

ПАРИЖ, 26 январь. (ТАСС). Французски правительства самардийнахьа юхавийхав Рабатера ший посол Рабер Грийе.

Франс Пресс яхача агентства хьахойташ махиллара, посола Мароккански кхьча мехкашцарча гІулакхий министрага Бенхимета нота еннай. Цу тІа йоах: Бен Барке доаш тохка доараро хьатьеккхад из дочкъаваь хьоага мароккански чурча гІулакхий министра инарала Мохамед Уфкира вІаштІехьдаьккха хилар.

Мароккански чурча гІулакхий министри юкъарчал доацаш бола дукха а цун сотрудникаш шоаш цу операце тІехххарча францашка дакъа лоацаш хиина хилар белгал ду нота тІа.

Бакъдар хайнараиа аьнад Грийе 24 январе Парижe юхаоагІарт хилар.

Мароккански кхьча мехкашцарча гІулакхий министрага нота официально дІахойт Бен Барке доаш леладеча следователе инарал Уфкир, майор Ахмед Длими, Ларби Мила Штуки (цун керттера ши помощник) дувцара дола дупен халкъашта юкъера ордераш дІадениа хилар.

Нота тІа йоах, франко-мароккански юридически хиннене уславешка далаача шин мехках хьаштдоккхе царех цхьаннегара деха йиш я цу белгалдаьча мехкий гражданех цхьаннена суд яра доаш холадолга.

Из положени юкъе йоалаяро бокхьала а дола бакъдар гучадаккхара хилаьза даргдоаца хьаьнаш хулийтарг хилар лерхІа йиш яц Французски правительствага, йоах нота тІа.

Мароккански правительстага яхьийтача ший нота тІа Французски правительство аьнад, Бер Барке гІулакха дух тІа дикалара дика даргдоаца гІулакхаш де мароккански правительство раьза хилийта гІертарах хІама хинадац ший, аьнна.

Инде керда правительство

ЛОНДОН, 24 январь. (ТАСС). Инде премьер-министра Индира Ганде тахан Іурра Инде президента С. Радхакришнанага дІаеннай кердача министрий кабинета список, яхаш, Делера хоам бу Рейтер яхача агентства корреспондента.

Кабинета керттера состав хувцаенкаян. Кхьча мехкашцарча гІулакхий министра пост юха а дІалаьцай С. Сингха, чурча гІулакхий министра яр — Г. Нандс, оборона министралла юха а И. Чаван хьожаваьа, хІаьта финансай министралла — С. Чоудхури.

Кабинета состава юкъе бахаб планирование министра пост дІалаьца А. Мехтан отставке вахача А. Сена когаметта юстицеи социальни Іалашоени министр хиина дІаетта Г. Патхаки.

Тахханехьа а дуй тербоахаш ба Инде кердача правительствана.

Вай доттагІий болча

ВАРШАВА. Укх шера 7 миллиард злота наьха машинаш, тигачаш, тракторащ хьоачаргья халкъа Польша юрта боахамга. Укх лахача шерарчул 19 процент дукхагІа я. Промышленносте серийно араяепа долальял юртбоахама машиний керда 12 тайпа, царнакъе златий комбайнаш а йолаш. Укх шера республика юрта боахамга хоачаргья 26 эзарнел тІех трактораш, свекла чуийю 800 комбайн, 2850 златий комбайн, дукха а кхыйола техника.

БУДАПЕШТ. Укказа хиннай Дай-мехка халкъа фронта Еррига венгерски совета президиума заседани. Президиумо йийцар боахама кулгалдара система эрганаккхара хьакъехьа йола Центральни Комитета директиваш. Доклад йир генеральни секретара Эрдеи Ференца, цул тІехьагІа прении йолиелар.

ОНФ Ерригавенгерски совета президиумо дІаккхайкадаьа реформа чакхъяккхаза ярт ца хилара ше йиза раьза хилар, директиваш къобал а яьй, социалистически дегІаалара гІулакха дІахьалха боакха гІа хиларах торра цар мах а баьй.

СОФИЯ. Эггара боккхагІа бола болгарски гІирс—Кремиковски металлургически комбинат хьадъеча болх бе йолаенай теплоэлектроцентрала йиъ алагІа турбогенератор.

Цун низ — шоаткъе итт мегаватт. Из турбогенератор болх бе йолаелча тІеме Кремлевски ТЭЦ низ шозза алсамбола.

ПРАГА. Лейпцигски бІаьстийнарча хунен халкъашта юкъерча ярмарке йахьийтача экспонатий хьалхара карти дІаахьийтай чехословацки арахьарча торгове организацешка. Цу массаза а хулаш болча ярмарке ЧССР дІахьувкаргья керттерча дакъе ше керда хьае йолаь машинаш — металл тедеи текстильни станокаш, электротехнически, металлургически, химически оборудовани.

Укх шера хунен халкъашта юкъерча йоккхача 19 ярмарки выставкеш дакъа лоацаргда ЧССР.

Чехословацки промышленносто хьаеча хІамай выставкаш укх шера йоххаргья Советски Союзе. Царга хьежаргба Москве, Ленинграде, Киеве, Риге, СССР кхьча городашка бахаш бола нах.

(ТАСС).

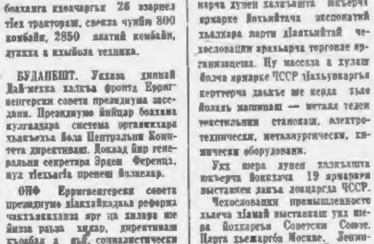

Советски специалистий группа а Сире болх беш. Цар сирийски болхлошта вовкъостал ду Советски Союзо кхухьийта хІандара техника кардарна.

СУРТА ТІА: токарь инструктор А. Ф. Рювиин сирлец Абделла Джавад Баприни бурильни инструментага хьежаш ба.

А. Медведко сурт. ТАСС фотохроника.

ЛАДУВГІАЛАШ:

ХЬАЛХАГІА – ЦІИ, ТІАККХА – ГАЗ

Газ йоагаярга а яьха, кхерамзлен автоматика йолча горелкашца кийчъьча йІовхала йоагаеча пишкех пайда ийбара

[illegible]

1. Пишк лотаялехьа цІагІа фо чухкетийтанза дерг-дац, пишка юхерен горелкана хьалхашкарен газопроводах йоахка кранаш дІакъайла йолтах тийша хиланза даргдац, фо чууха пишка кІалхара вийІилги шибери хьаелла еза.

2. Пишка кхуэрча чура фо хьалъувзий хьежалаш, цу гІулакха пишка наІарах доаллача Іурга дитиъа кахатилг дІа тІа а дилле. Фо хьалъувзаш хуле, кахатилг наІара Іурга тІатаІа деза е цунах дІачууваза деза. Нагахьа санна кахатилг пишка наІарах доаллача Іурга тІа ца таІен чухнахьа чу ца увзен газови пишк яиве а лотае йиш яц.

3. Счетчика юххерен пишка юхера газопроводах йоаллен кран хьаелла. Кахата оасилг лота а бийя, пишка наІарах доаллача Іурга чу гІолла запальника дІатІехьо, цул тІехьагІа электромагнитни клапана кнопка дІагІортталца тІатоІае, тІаккха запальника дерригача Іургашка газ лотаяла еза.

4. Цхьа минут яьлча клапана кнопка дІахеца, тІаккха газ запальника дерригача Іургашка дІахо а йоагаш йий хьажа. Нагахьа санна кнопка дІахийцача запальник ца йоагаш йоргья, тІаккха 2—3 минут яьннача гІолла, вешта аьлча, кхуврча вентиляци хиннахьа тІехьагІа, юха а хьаллотае запальника горелка.

5. Горелкана хьалхашкара газови кран хьаелла, арахача газах горелка дерригача Іургашка запальнико лета а еш ала бувлаш хилярах тийшачул тІехьагІа горелка чура газа игар фе регулятор дІа-са хьовзаярцеи фо хьалъозар шиберашцеи дІанийсде.

6. Пишк йоагача хана газ мишта йоаг хьежа, юкъ-юкъа пишка наІарах доаллача Іургах чу а хьежаш. Йоага пишк цунга хьежа саг воацаш ма йиталаш.

7. Пишк сов йІоах ца ялийтар дукха а пишка пенаш кхерам хулийташ ца эттІийтар дукха а тІехенахьара 80 градусал тІех йІоах ма ялийталаш.

8. Квартира йІоахъяь яьлча горелкана хьалхашкара крани пишка юххера газопровода тІара крани дІакъовла, вьюшкен пишка кІалхара фо чуухачара инІилги дІакъовла. Бийсанна а квартирера арадовлаш а счетчика хьалхашкара кран дІакъовла.

9. Газ араювлаш хилча (ииккхача, цІи яьлча), счетчика хьалхашкара кран хьем боацаш чекха дІа а къайле, № 0-4 йолча телефонаца (гор. Грозне Октябрьски районе № 8-87 йолча, Старопромысловски районе № 0-56 йолча телефонаца) аварийни служба еха. ЦІагІа фо чукхетайта, арахьа цІи ма ягийта, электроприбораш ма лелае.

10. Газови оборудовани телха хилча, из эксплуатационни конторага дІахайта.

«Нохч-ГІалгІгаза» производствени управлени.

ИТАЛЬЯНСКИ КОМПАРТЕ 45 ШУ ДИЗАР

РИМ. Коммунисташа а дуккхача итальянски къахьегамхоша а белгалдоф Итальянски коммунистически парти вІашагІъяларе дииз 45-гІа шу дизар.

Компарте орган йолча «Унита» яхача газета вІаприндийскахьа массехк агІув цу белгалбарча деннa хетаяй.

25 январе хьайийкаяд, парте XI съездага арахьаний хІара вІараплана арадуаначча «Ринашита» яхача тІеоретически журнала лаьрхІа йоза ю-ар.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктоккхала секретара — 2-45-48; партийни вахарах, промышленностин, юртбоахамах, культурин, кехатий отделий — 2-25-72; корректоре — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04061. Заказ № 434.